

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลสนามชัย

อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี
กรมส่งเสริมการเกษตร

พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๖

ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จัดทำขึ้นเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการเกษตร ที่เกิดจากความต้องการของชุมชน โดยมีการจัดทำให้ครอบคลุมตามประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ทุกด้าน เพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาการเกษตร ปี ๒๕๖๒-๒๕๖๖ บรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตร อย่างยั่งยืนต่อไป

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ต้องขอขอบคุณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หน่วยงานราชการต่างๆ และผู้นำท้องถิ่นทุกคนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และผู้สนใจต่อไป

นางกาญจนา พัชรักษ์

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสนามชัย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค
สารบัญตาราง	ง
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๑
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ	๕
๑.๔ เส้นทางคมนาคม	๖
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๗
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๘
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๑๗
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบล	๑๘
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๑๘
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๔๑
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	๒๓
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช ปศุสัตว์ ประมง)	๒๓
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๒๓
๓.๓ พัฒนาพื้นที่ และทรัพยากรการเกษตร	๒๓
ภาคผนวก	๒๗
- โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP)	๒๘
- โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อควบคุมศัตรูพืช....	๓๐
- โครงการพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	๓๒
- โครงการการผลิตสารชีวภาพเพื่อลดการเผาตอซังข้าว	๓๖

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ แผนที่ชุดดิน	๒
ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกพืช	๕
ภาพที่ ๓ แสดงแผนที่เส้นทางคมนาคม	๗
ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงพื้นที่ชลประทาน	๗
ภาพที่ ๕ แสดงวิธีการตลาดข้าว	๘
ภาพที่ ๖ แสดงวิธีการตลาดไม้ผล	๙
ภาพที่ ๗ แสดงวิธีการตลาดผัก	๙
ภาพที่ ๘ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๗
ภาพที่ ๙ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ	๑๙
ภาพที่ ๑๐ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ	๒๐
ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน	๒๑
ภาพที่ ๑๒ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์	๒๑
ภาพที่ ๑๓ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดิน	๒๖
ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดิน (ชุดดิน)	๒๖
ภาพที่ ๑๕ แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน	๑๕
ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำผิวดิน	๒๗
ภาพที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม	๒๘
ภาพที่ ๑๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าว	๒๘
ภาพที่ ๑๙ แสดงวิธีการตลาด	๒๖
ภาพที่ ๒๐ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผล	๓๑
ภาพที่ ๒๑ แสดงปริมาณการปลูกไม้ผล	๓๒
ภาพที่ ๒๒ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกไม้ผล	๓๓
ภาพที่ ๒๓ แสดงวิธีการตลาดไม้ผล	๓๔
ภาพที่ ๒๔ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่มีศักยภาพ) สำหรับปลูกพืชผัก	๓๔
ภาพที่ ๒๕ แสดงปริมาณการปลูกพืชผัก	๓๕
ภาพที่ ๒๖ แสดงวิธีการตลาดพืชผัก	๓๗

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ อุณหภูมิย้อนหลัง ๓ ปี ของพื้นที่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	๕
ตารางที่ ๒ ข้อมูลปริมาณน้ำฝนในรอบ ๕ ปีของพื้นที่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	๖
ตารางที่ ๓ รายละเอียดจำนวนจำนวนประชากร และครัวเรือน	๑๖
ตารางที่ ๔ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๘
ตารางที่ ๕ แสดงการชนิดพืช	๑๘
ตารางที่ ๖ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๙
ตารางที่ ๗ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร	๒๐
ตารางที่ ๘ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร	๒๐
ตารางที่ ๙ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์	๒๑
ตารางที่ ๑๐ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๒๒
ตารางที่ ๑๑ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๒๒
ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตร	๒๒
ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๒๓
ตารางที่ ๑๔ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๓
ตารางที่ ๑๕ แสดงปริมาณการปลูกข้าว	๒๘
ตารางที่ ๑๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว	๒๙
ตารางที่ ๑๗ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว	๓๐
ตารางที่ ๑๘ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว	๓๑
ตารางที่ ๑๙ แสดงปริมาณการปลูกไม้ผล	๓๒
ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว	๓๓
ตารางที่ ๒๑ แสดงปริมาณการปลูกพืชผัก	๓๕
ตารางที่ ๒๒ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกพืชผัก	๓๖
ตารางที่ ๒๓ แสดงต้นทุนการผลิตผัก	๓๖
ตารางที่ ๒๔ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๘
ตารางที่ ๒๕ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix	๔๑
ตารางที่ ๒๖ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	๔๘

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

ตำบลสนามชัย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมือง สุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นระยะทาง ๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๑๕.๕๒๐๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๙๗๐๐.๑๒๕ ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลไผ่ขวาง ตำบลท่าระหัดและตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลดอนมะสังข์ และตำบลดอนตาล อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลพิหารแดง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีแม่น้ำท่าจีนกันอยู่

ขอบเขตการปกครองของ ตำบลสนามชัย แบ่งเป็น ๖ หมู่บ้าน

- หมู่ที่ ๑ บ้านหัวถนน
- หมู่ที่ ๒ บ้านกิโลแปด
- หมู่ที่ ๓ บ้านหัวเกาะ
- หมู่ที่ ๔ บ้านหัวเวียง
- หมู่ที่ ๕ บ้านสนามชัย
- หมู่ที่ ๖ บ้านดอนโพ

ตำบลสนามชัย ปัจจุบันที่ได้รับเลือกเป็นกำนัน คือ นายสุขสันต์ ท่วมจันทร์

หมู่ที่ ๑ บ้านหัวถนน	โดยมี นางรุ่งทิพย์ หอมสุวรรณ	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๒ บ้านกิโลแปด	โดยมี นายวิเชียร นาคพิน	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๓ บ้านหัวเกาะ	โดยมี นายอุทัยวุธ ขุนคงมี	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๔ บ้านหัวเวียง	โดยมี นายพันธ์ศักดิ์ โมพันธ์	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๕ บ้านสนามชัย	โดยมี นายจเด็จ ทองสุข	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๖ บ้านดอนโพ	โดยมี นายสุขสันต์ ท่วมจันทร์	ดำรงตำแหน่งกำนัน

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลสนามชัย ตั้งอยู่ในเขตชานเมืองกึ่งชนบท ซึ่งกำลังขยายตัว และกระจายความเจริญ มีทั้งชุมชน และหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นศูนย์กลางราชการ จังหวัดสุพรรณบุรี และเป็นแหล่งศูนย์กลางการขยายสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่ทั้งตำบลและมีพื้นที่ดอนเป็นบางส่วน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ทำให้ในฤดูน้ำหลาก พื้นที่ติดแม่น้ำมักจะมีน้ำท่วมขัง

- สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

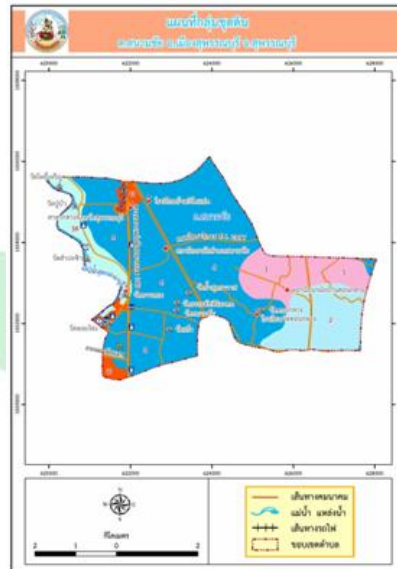
สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ไม่มีพื้นที่ปลูกป่าเป็นผืนใหญ่ มีแต่การปลูกต้นไม้บริเวณแนวถนน วัดโรงเรียน

- ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

(ไม่มี)

- ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

ความเหมาะสมของดินและคุณภาพดิน

ที่มา สารสนเทศทรัพยากรดินรายจังหวัด กรมพัฒนาที่ดิน

ภาพที่ ๑ แสดงแผนที่ชุดดินตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

- ลักษณะชุดดินและความเหมาะสมของชุดดิน

ลักษณะดิน ของตำบลสนามชัย ประกอบไปด้วยชุดดินต่างๆ ๔ ชุดดิน ได้แก่

๑. ชุดดินที่ ๓

๒. ชุดดินที่ ๔

๓. ชุดดินที่ ๒

๔. ชุดดินที่ ๓๘

กลุ่มชุดดินที่ ๓

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนน้ำกร่อย อาจพบชั้นดินเลนของตะกอนน้ำทะเลที่ไม่มีศักยภาพก่อให้เกิดเป็นดินกรดก้ำมะถันภายในความลึก ๑๕๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง

สมบัติของดิน เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง สีดำหรือสีเทา ปฏิกริยาดิน เป็นกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย (pH ๗.๐-๘.๐) ดินบนตอนล่างเป็นดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนสีเทาหรือสีเทาปนเขียวมะกอก มีจุดประสีน้ำตาลปนเขียวและสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นด่างปานกลาง (pH ๘.๐) ดินล่างตอนล่างเนื้อดินเป็นดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นด่างปานกลาง (pH ๘.๐) ในดินล่างลึกลงไปจะพบดินเลนสีน้ำตาลเงินมีปริมาณกำมะถันต่ำ จะพบรอย ฤดูแล้ง และผลึกยิปซัม

การใช้ประโยชน์ ทำนา ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

ปัญหา โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก บางพื้นที่อาจพบชั้นดินเลนที่มีเกลือสะสมอยู่ในดินล่าง และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตรหรือถึงชั้นดินเลน ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วมหรือมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าที่มีอายุน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๒

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก อาจพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารประกอบกำมะถันลึกกว่า ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

สมบัติของดิน ลักษณะและสมบัติของดิน เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินเหนียว สีเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลาง (pH ๖.๐) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียวมีสีเทา สีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาน้ำตาล มีจุดประสีแดงปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด (pH ๕.๕) และพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวที่ความลึก ๑๐๐-๑๕๐ ซม. จะพบผลึกของแร่ยิปซัมและรอยไกลระหว่างชั้นดินบนและดินล่าง ดินมีกำมะถัน สูงและปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH ๔.๕-๕.๐) ชุดดินที่คล้ายคลึงกัน ชุดดินมหาโพธิ์ ชุดดินบางเขน ชุดดินรังสิต ชุดดินองครักษ์ ชุดดินเสนา และ ชุดดินบางเลน

ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ ดินเป็นกรดจัด ทำให้พืชไม่สามารถใช้แร่ธาตุที่มีอยู่ในดินตามธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟอสฟอรัส

การใช้ประโยชน์ ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ ทำนา ต้องแก้สภาพกรดของดินโดยใช้ปูนมาร์ล จะทำให้พืชใช้ธาตุอาหารในดินได้อย่างเต็มที่

ปัญหา ดินเป็นกรดจัดมาก ทำให้เกิดการตรึงธาตุอาหารและปลดปล่อยสารที่เป็นพิษต่อพืช โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก คุณภาพน้ำเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนแหล่งน้ำจืด และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ลดและควบคุมความเป็นกรดจัดมากของดินด้วยวัสดุปูน ๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลงปลูก ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านสนออัฟริกัน หรือสนออินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนา ครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว ไถกลบตอซังและทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่น ล้อมรอบ ก่อนยกร่อง ควรแยกหน้าดินมาทับบนดินที่ขุดมาจากร่องคูน้ำ หว่านวัสดุปูน ๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ บนสันร่อง และร่องคูน้ำ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับวัสดุปูน ๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ไว้ในช่วงที่พืชขาดน้ำ ล้างและควบคุมไม่ให้ดินเกิดการด่างเพิ่มขึ้น เมื่อดินเป็นกรดเพิ่มขึ้น หว่านด้วยวัสดุปูน ๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่

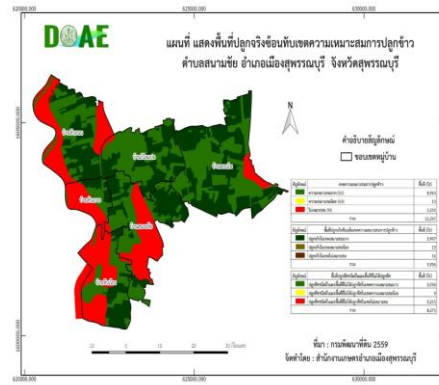
กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบสีมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจมีน้ำท่วมขัง หรือไหลบ่าท่วมขังอย่างฉับพลันในระยะที่มีฝนตกหนัก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพราง ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล เลือกพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงต่อการท่วมขังของน้ำ ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ภาพที่ ๒ แสดงแผนที่แสดงพื้นที่ปลูกพืช ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

๑.๓. สภาพภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปของตำบลสนามชัย มีลักษณะแบบร้อนชื้น อากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี ๓ ฤดู

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกรรโชกแรง จะมีอุณหภูมิระหว่าง ๓๕-๓๙.๙ องศาเซลเซียส ร้อนจัด อุณหภูมิ ๔๐ องศาเซลเซียสขึ้นไป

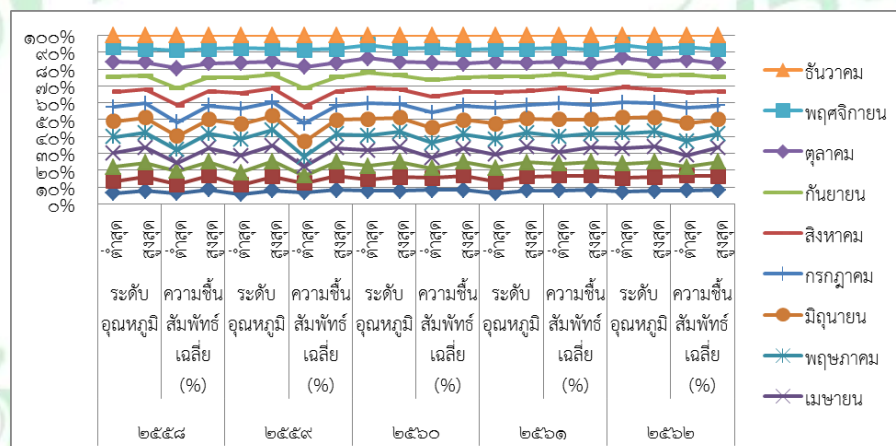
ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ฝนตกมากในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคมแต่อาจเกิดฝนทิ้งช่วงซึ่งอาจนานประมาณ ๑-๒ เดือน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายน ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน จะหนาวราว ๑-๒ สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง กลางวันอาจร้อนบ้าง แต่ถ้าอากาศร้อนบ้าง แต่ถ้าอากาศหนาวอุณหภูมิต่ำสุด ประมาณ ๑๕ องศา

- อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

ตำบลสนามชัย มีอุณหภูมิ ในปี ๒๕๖๒ เฉลี่ยต่ำสุด เดือนธันวาคม อยู่ที่ ๑๕.๓ องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิสูงสุด เดือนเมษายน อยู่ที่ ๔๑ องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย (%) ในปี ๒๕๖๒ เฉลี่ยต่ำสุด เดือนมีนาคม อยู่ที่ ๒๓% และมีอุณหภูมิสูงสุด เดือนพฤษภาคม, มิถุนายน และเดือนกันยายน อยู่ที่ ๙๘%

ตารางที่ ๑ แสดงอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ของพื้นที่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาสุพรรณบุรี ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๒

- สถิติปริมาณน้ำฝน

ตำบลสนามชัย จะมีฝนตกตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมไปจนถึงกลางเดือนตุลาคม ทั้งนี้จะมีฝนตกเฉลี่ยตลอดปี ๕๑๓.๒ มม. และเดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนพฤษภาคม ระยะเวลาที่ฝนตกในท้องที่เป็นตัวกำหนดเพื่อใช้ประกอบในการปลูกพืชที่เหมาะสมกับปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละปี

ตารางที่ ๒ ข้อมูลปริมาณน้ำฝนในรอบ ๕ ปีของพื้นที่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

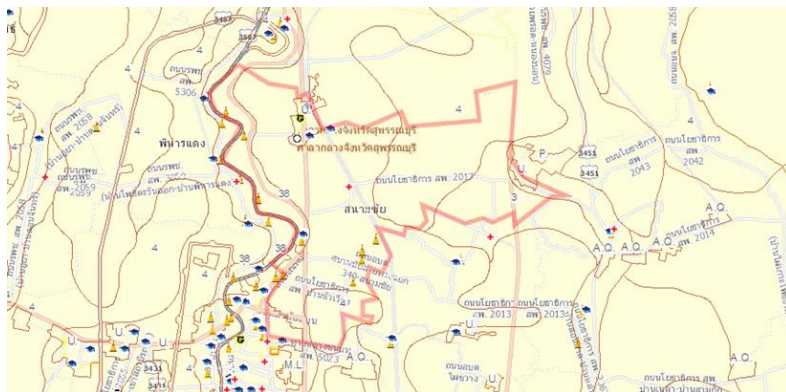
เดือน/ปี	ปริมาณน้ำฝนที่ตก (มม.)					เฉลี่ย (มม.)
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	
ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (มม.)						
มกราคม	๑๑.๕	๔๘.๗	๑๔.๐	๐.๔	๐.๘	๑๕.๑
กุมภาพันธ์	๐.๐	๐.๐	๐.๐	๕.๓	๐	๑.๑
มีนาคม	๕๙.๔	๔๐.๒	๙๖.๙	๔๕.๐	๐	๔๘.๓
เมษายน	๑๐๐.๗	๐.๐	๑๙.๗	๑๐๕.๕	๕๐.๕	๕๕.๓
พฤษภาคม	๘.๕	๑๑๕.๒	๒๕๔.๑	๑๓๗.๗	๑๐๗.๗	๑๒๔.๖
มิถุนายน	๖๖.๑	๑๘๔.๙	๔๒.๔	๖๗.๙	๖๒.๖	๘๔.๘
กรกฎาคม	๑๐๓.๓	๑๕๗.๐	๑๙๒.๒	๕๒.๔	๒๘.๑	๑๐๖.๖
สิงหาคม	๑๐๙.๐	๑๐๐.๒	๓๒๐.๒	๘๒.๘	๖๒.๘	๑๓๕.๐
กันยายน	๓๒๐.๔	๑๐๙.๙	๕๕.๙	๑๘๔.๓	๑๒๓	๑๕๘.๗
ตุลาคม	๑๑๐	๒๔๕.๘	๓๐๔.๕	๑๘๖.๒	๗๑.๙	๑๘๓.๖๘
พฤศจิกายน	๗๑.๗	๘๘.๔	๔๓.๘	๑๖.๓	๕.๘	๔๕.๒
ธันวาคม	๐	๐.๖	๓๑.๙	๑๘.๑	๐	๑๐.๑๒
รวม	๙๖๐.๖	๑๐๙๐.๙	๑๓๗๕.๖	๙๐๑.๙	๕๑๓.๒	๙๖๘.๔
ค่าเฉลี่ย	๑๙๗.๘	๑๖๗.๘	๒๗๕.๖	๑๘๐.๘	๑๐๒.๖๔	๑๙๗.๐

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาสุพรรณบุรี ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๒

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

ตำบลสนามชัย มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ และคอนกรีตเสริมเหล็กมาตรฐาน ดังนี้

๑. ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๒๑ (ถนนมาลัยแมน)
๒. ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๔๐ (เดิม) (สุพรรณ – โพธิ์พระยา)
๓. ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๔๐ (สุพรรณ – ชัยนาท)
๔. ถนนลาดยาง รพช. หมายเลข สพ ๕๐๒๓ (บ้านท่าระหัด – รางกระทุ่ม)
๕. ถนนลาดยางกรมโยธาธิการ หมายเลข สพ ๒๐๑๗ (บ้านหัวเกาะ – หนองแปดคำ)
๖. ถนนลาดยางกรมโยธาธิการ (บ้านสนามชัย – ทองรู้)
๗. ถนนลาดยาง อบต. สนามชัย (แยก ๓๔๐ – สนามชัย)
๘. ถนนลาดยาง รพช. (ศูนย์ราชการ – วัดปู่บัว)

ภาพที่ ๓ แสดงแผนที่เส้นทางคมนาคม ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

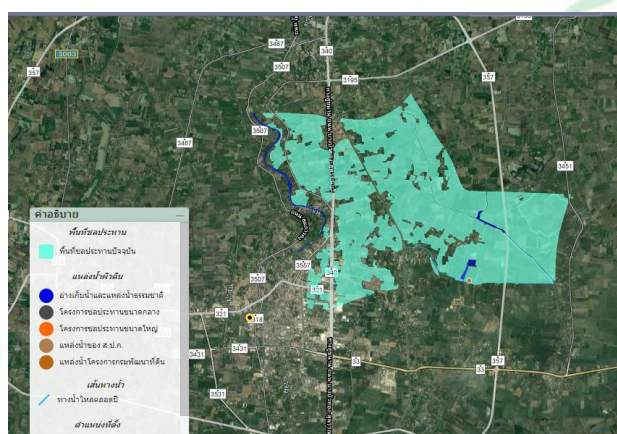
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

ตำบลสนามชัย มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม และเพื่อการอุปโภค ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสร้างขึ้นใหม่ แหล่งน้ำพัฒนาเพื่อการเกษตร ประกอบด้วย

- หมู่ที่ ๑ โครงการชลประทานส่งน้ำโพธิ์พระยา ๑ขวา ๑ซ้าย
- หมู่ที่ ๒ โครงการชลประทานส่งน้ำโพธิ์พระยา รด ซ้าย , ๑ซ้าย , รด ขวา ๔ขวา
- หมู่ที่ ๓ โครงการชลประทานส่งน้ำโพธิ์พระยา ๑ขวา ๑ซ้าย
- หมู่ที่ ๔ โครงการชลประทานส่งน้ำโพธิ์พระยา ๑ขวา ๑ซ้าย , รด ซ้าย
- หมู่ที่ ๕ โครงการชลประทานส่งน้ำโพธิ์พระยา รด ซ้าย , ๑ซ้าย
- หมู่ที่ ๖ โครงการชลประทานส่งน้ำโพธิ์พระยา รด ขวา ๔ ขวา , รด ๔ ขวา

- แม่น้ำท่าจีนแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน หมู่ที่ ๑,๓,๔
- แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมา คลองระบายน้ำบางปลาหม้า , คลองท่าโฆง , คลองยายส้ม , คลองห้วยทรายและคลองขอนตะวัน สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตร

- มีคลองชลประทานโครงการโพธิ์พระยา จะส่งน้ำสำหรับเพาะปลูกพืช การประมง การปศุสัตว์ และอุปโภค บริโภค ให้กับเกษตรกรในพื้นที่หมู่ที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖

ที่มา: Agri-Map Online.moac.go.th

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงพื้นที่ชลประทาน แหล่งน้ำผิวดิน

๑.๖ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

- โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑) โครงสร้างการผลิต

๑. ข้าวนาปี/นาปรัง เกษตรกรตำบลสนามชัย ทำนาข้าวกระจายอยู่ทั่วตำบล

ฤดูกาลผลิต ในการทำนาปีเกษตรกรจะเริ่มปลูกประมาณเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม และการทำนาปรังจะเริ่มปลูกประมาณเดือนพฤศจิกายน-เมษายน หรือบางครอบครัวที่มีพื้นที่อยู่ต้นคลองส่งน้ำชลประทาน จะทำนากันตลอดทั้งปี เนื่องจากตำบล สนามชัยอยู่ในเขตชลประทานทั้งหมดและอยู่ต้นคลองส่งน้ำที่มีน้ำไหลผ่านตลอดปี การทำนาเกษตรกรจะทำนาหว่านน้ำตาม

๒. ไม้ผล/ไม้ยืนต้น (มะม่วง, พุทรา, ฝรั่ง)

เกษตรกรในตำบลสนามชัย นอกจากจะทำนากันเป็นส่วนมากแล้ว บางครอบครัวที่เปลี่ยนที่นา บางส่วนชุดคูยกร่องปลูกไม้ผลต่างๆ ที่เป็นส่วนแก่การปรับปรุงสวน ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นบ้าง ที่ทำกันแบบสวนหลังบ้าน พื้นที่ประมาณ ๓, ๕ และ ๑๐ ไร่ พันธุ์มะม่วงที่ปลูกส่วนมากเป็นพันธุ์เขียวเสวย น้ำดอกไม้ และโชคอนันต์

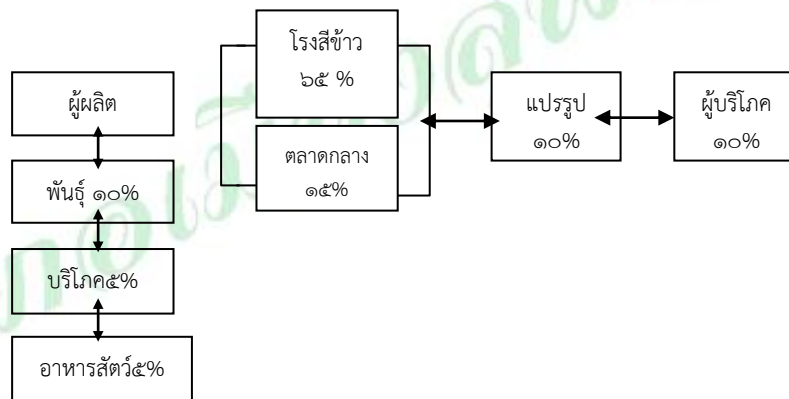
ปัจจุบันเกษตรกรที่มีพื้นที่เป็นของตนเองมาก จะเปลี่ยนขยายพื้นที่ปลูกไม้ผล โดยทำเป็นสวนชุดคูยกร่องปลูกมะม่วง โดยการทาบกิ่ง ทำให้ได้ผลผลิตเร็ว และมีการราดสารเร่ง เพื่อให้มีการออกดอกนอกฤดูด้วย บนร่องในช่วงที่รอผลผลิตจากพืชหลักเกษตรกรจะปลูกพืชผัก พืชไร่อายุสั้น เพื่อเป็นรายได้รุ่นแรกก่อนและทำให้เกษตรกรสามารถมีรายได้ตลอดปี

๓. พืชผัก

มีเกษตรกรที่ปลูกผัก เป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง ที่เป็นรายได้หลักของครอบครัว เกษตรกรจะปลูกผักบนร่องสวนที่ปลูกมะม่วง ฯลฯ ไม้ยืนต้นเป็นหลักหรือปลูกตามบริเวณหัวไร่ปลายนาที่มีที่ว่างพอ ตามบริเวณข้างบ้าน มีพื้นที่ปลูกตั้งแต่ ๑ งานถึง ๑-๓ ไร่ พืชผักที่ปลูก ได้แก่ ถั่วฝักยาว ขอม ทำให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี เนื่องจากเกษตรกรนำไปจำหน่ายเองในตลาดตัวจังหวัดสุพรรณบุรี พ่อค้าคนกลาง และตลาดสดตอนเช้า-เย็นบริเวณตลาดสด

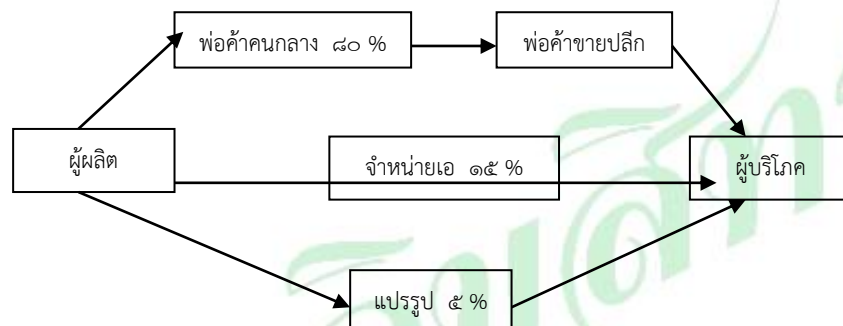
๒) ข้อมูลการตลาด (วิธีการตลาด แหล่งรับซื้อผลผลิต)

๑.วิธีการตลาดข้าว เกษตรกรจำหน่ายผลผลิต โดยมีขั้นตอนและรูปแบบดังภาพที่ ๕ แสดงวิธีการตลาดข้าวของตำบลสนามชัย โดยมีขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติดังนี้ หลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนหนึ่งนำไปจำหน่ายให้กับโรงสีโดยตรง โรงสีทำการแปรรูป นำไปจำหน่ายต่างประเทศ และจำหน่ายกับผู้บริโภคภายในประเทศ อีกส่วนหนึ่งเกษตรกรจะเก็บไว้ทำพันธุ์ และเป็นอาหารสัตว์

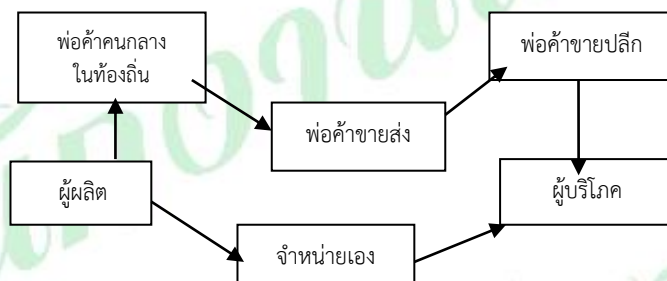
ภาพที่ ๕ แสดงวิธีการตลาดข้าวของตำบลสนามชัย

๒. วิธีการตลาดไม้ผล เกษตรกรจำหน่ายผลผลิต โดยมีขั้นตอนและรูปแบบดังภาพที่ ๖ แสดงวิธีการตลาดไม้ผลของตำบลสนามชัย โดยมีขั้นตอนแนวทางการปฏิบัติดังนี้ วิธีการตลาดไม้ผลตำบลสนามชัย ส่วนหนึ่งจะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงสวนแล้วนำไปจำหน่ายต่อยังพ่อค้าขายปลีกจึงถึงมือผู้บริโภค และบางส่วนเกษตรกรนำไปจำหน่ายกับผู้บริโภค

ภาพที่ ๖ แสดงวิธีการตลาดไม้ผลของตำบลสนามชัย

๓. วิธีการตลาดพืชผัก เกษตรกรจะขายผลผลิตโดยมีขั้นตอน และรูปภาพ ดังภาพที่ ๗ แสดงวิธีการตลาดพืชผัก ของตำบลสนามชัย โดยมีขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติดังนี้ วิธีการตลาดผักของตำบลสนามชัย เมื่อเกษตรกรมีผลผลิตออกสู่ตลาดจะมีผู้มารับซื้อที่แปลงเกษตรกร นำขายต่อไปยังพ่อค้าคนกลาง พ่อค้าคนกลางขายต่อไปยังพ่อค้าขายปลีก พ่อค้าขายปลีกขายต่อให้ผู้บริโภค อีกวิธีหนึ่งก็คือเกษตรกรเก็บผลผลิตจากแปลงผักแล้วขายให้ผู้บริโภคเอง การรับซื้อจะตีราคาสินค้าโดยอิงราคาของตลาดกลางที่กรุงเทพมหานครหรือตามคุณภาพของสินค้า มีการจ่ายเงินวันเว้นวัน หรือตามแต่จะตกลงกัน

ภาพที่ ๗ แสดงวิธีการตลาดพืชผัก ของตำบลสนามชัย

๓) การจำหน่ายหรือจูดรับซื้อ

กรณีข้าว : จูดรับซื้อผลผลิตใกล้เคียงพื้นที่ในตำบล โรงสีข้าวในชุมชน

กรณีไม้ผล: จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง จำหน่ายหน้าบ้าน ตลาดไท คนในชุมชนและนอกชุมชน

พืชผัก: จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง จำหน่ายหน้าบ้าน ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดภายในจังหวัด คนในชุมชนและนอกชุมชน

๔) อื่นๆ (โรค/ศัตรูพืช/ภัยธรรมชาติ)

ข้าว โรคพืชที่สำคัญ ได้แก่

๑. ใบจุดสีน้ำตาล (Brown Spot Disease) สาเหตุ เชื้อรา *Bipolaris oryzae*

อาการ แผลที่ใบข้าว พบมากในระยะแตกกอมีลักษณะเป็นจุดสีน้ำตาล รูปกลมหรือรูปไข่ ขอบนอกสุดของแผลมีสีเหลือง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๕-๑ มิลลิเมตร แผลที่มีการพัฒนาเต็มที่ขนาดประมาณ ๑-๒ x ๔-๑๐ มิลลิเมตร บางครั้งพบแผลไม่เป็นวงกลมหรือรูปไข่ แต่จะเป็นรอยเปื้อนคล้ายสนิมกระจายทั่วไปบนใบข้าว แผลยังสามารถเกิดบนเมล็ดข้าวเปลือก (โรคเมล็ดด่าง) บางแผลมีขนาดเล็ก บางแผลอาจใหญ่คลุมเมล็ดข้าวเปลือก ทำให้เมล็ดข้าวเปลือกสกปรก เสื่อมคุณภาพ เมื่อนำไปสีข้าวสารจะหักง่าย

การแพร่ระบาด เกิดจากสปอร์ของเชื้อราปลิวไปตามลม และติดไปกับเมล็ด “การปลูกข้าวแบบต่อเนื่อง ไม่พักดินและขาดการปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มการระบาดของโรคอาการใบจุดสีน้ำตาลที่ใบ

การป้องกันกำจัด

- ใช้พันธุ์ต้านทานที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และโดยเฉพาะพันธุ์ที่มีคุณสมบัติต้านทานโรคใบสีส้ม เช่น ภาคกลางใช้พันธุ์ปทุมธานี ๑ กข ๒๓ สุพรรณบุรี ๑
- ปรับปรุงดินโดยการไถกลบฟาง หรือเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินโดยการปลูกพืชปุ๋ยสด หรือปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อช่วยลดความรุนแรงของโรค
- คลุกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น แมนโคเซบ หรือคาร์เบนดาซิม+แมนโคเซบอัตรา ๓ กรัม / เมล็ด ๑ กิโลกรัม
- ใส่ปุ๋ยโปแตสเซียมคลอไรด์ (๐-๐-๖๐) อัตรา ๕-๑๐ กิโลกรัม / ไร่ ช่วยลดความรุนแรงของโรค
- กำจัดวัชพืชในนา ดูแลแปลงให้สะอาด และใส่ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม
- ถ้าพบอาการของโรคใบจุดสีน้ำตาลรุนแรงทั่วไป ๑๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบในระยะข้าวแตกกอ หรือในระยะที่ต้นข้าวตั้งท้องใกล้ออกรวง เมื่อพบอาการใบจุดสีน้ำตาลที่ใบธงในสภาพฝนตกต่อเนื่อง อาจทำให้เกิดโรคเมล็ดด่าง ควรพ่นด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น คาร์เบนดาซิม แมนโคเซบ โปรพิโคนาโซล ทีบูโคนาโซล ครีโซซิม-เมทิล หรือ คาร์เบนดาซิม+แมนโคเซบ ตามอัตราที่ระบุ

๒. โรคเมล็ดด่าง (Dirty Panicle Disease) สาเหตุ เชื้อรา สาเหตุหลัก ๖ ชนิดได้แก่ *Curvularia lunata* (Wak) Boed., *Cercospora oryzae* I.Miyake., *Bipolaris oryzae* Breda de Haan., *Fusarium semitectum* Berk & Rav., *Trichoconis padwickii* Ganguly., *Sarocladium oryzae* Sawada.

อาการ ในระยะออกรวง พบแผลสีต่างๆ เช่นเป็นจุดสีน้ำตาลหรือดำหรือมีลายสีน้ำตาลดำหรือสีเทาปนชมพูที่เมล็ดบนรวงข้าว ทั้งนี้เพราะมีเชื้อราหลายชนิดที่สามารถเข้าทำลายและทำให้เกิดอาการต่างกันไป การเข้าทำลายของเชื้อรามักจะเกิดในช่วงดอกข้าวเริ่มโผล่จากกาบหุ้มรวงจนถึงระยะเมล็ดข้าวเริ่มเป็นน้ำนม และอาการเมล็ดด่าง จะปรากฏเด่นชัดในระยะใกล้เก็บเกี่ยว

การแพร่ระบาด เชื้อราสามารถแพร่กระจายไปกับลม ติดไปกับเมล็ด และสามารถแพร่กระจายในยุงฉางได้ เชื้อสาเหตุบางชนิดสามารถสร้างสารพิษ (toxin) ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้

การป้องกันกำจัด

- เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ปลูก ควรคัดเลือกจากแปลงที่ไม่เป็นโรค
- คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น แมนโคเซบ ในอัตรา ๓ กรัม / เมล็ดพันธุ์ ๑ กิโลกรัม

- ถ้าพบการระบาดของโรคใบจุดสีน้ำตาล และใบขีดสีน้ำตาล ในระยะต้นข้าวตั้งท้องใกล้ออกรวง ให้ฉีดพ่นด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น โพรพิโคนาโซล โพรพิโคนาโซล+ไดฟิโนโคนาโซล หรือ โพรพิโคนาโซล+โพรคลอราซ หรือ ฟุซิริยาซอล หรือ ทีบูโคนาโซล หรือ แมนโคเซ็บ

๓. โรคขอบใบแห้ง (Bacterial Leaf Blight Disease or Bacterial Blight Disease) สาเหตุ เชื้อแบคทีเรีย *Xanthomonas oryzae* pv. *oryzae* (ex Ishiyama) Swings et al.

อาการ โรคนี้เป็นได้ตั้งแต่ระยะกล้า แตกกอ จนถึง ออกรวง ต้นกล้าก่อนนำไปปักดำจะมีจุดเล็กๆ ลักษณะซ้ำที่ขอบใบของใบล่าง ต่อมาประมาณ ๗-๑๐ วัน จุดซ้ำนี้จะขยายกลายเป็นทางสีเหลืองยาวตามใบข้าว ใบที่เป็นโรคจะแห้งเร็ว และสีเขียวจะจางลงเป็นสีเทาๆ อาการในระยะปักดำจะแสดงหลังปักดำแล้วหนึ่งเดือนถึงเดือนครึ่ง ใบที่เป็นโรคขอบใบมีรอยขีดซ้ำ ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ที่แผลมีหยดน้ำสีครีมคล้ายยางสนกลม ๆ ขนาดเล็กเท่าหัวเข็มหมุด ต่อมาจะกลายเป็นสีน้ำตาลและหลุดไปตาม น้ำหรือฝน ซึ่งจะทำให้โรคสามารถระบาดต่อไปได้ แผลจะขยายไปตามความยาวของใบ บางครั้งขยายเข้าไปข้างในตามความกว้างของใบ ขอบแผลมีลักษณะเป็นขอบลายหยัก แผลนี้เมื่อนานไปจะเปลี่ยนเป็นสีเทา ใบที่เป็นโรค ขอบใบจะแห้งและม้วนตามความยาว ในกรณีที่ดินข้าวมีความอ่อนแอต่อโรคและเชื้อโรคมิปริมาณมาก จะทำให้ท่อน้ำท่ออาหารอุดตัน ต้นข้าวจะเหี่ยวเฉาและแห้งตายทั้งต้นโดยรวดเร็ว เรียกอาการของโรคนี้ว่า ครีเสก (kresek)

การแพร่ระบาด เชื้อสาเหตุโรคสามารถแพร่ไปกับน้ำ ในสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง และสภาพที่มีฝนตก ลมพัดแรง จะช่วยให้โรคแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางรวดเร็ว

การป้องกันกำจัด

- ใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทาน เช่น พันธุ์สุพรรณบุรี ๖๐ สุพรรณบุรี ๑ สุพรรณบุรี ๒ กข๗ และ กข๒๓
- ในดินที่อุดมสมบูรณ์ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมาก
- ไม่ควรระบายน้ำจากแปลงที่เป็นโรคไปสู่แปลงอื่น
- ควรเฝ้าระวังการเกิดโรคถ้าปลูกข้าวพันธุ์ที่อ่อนแอต่อโรคนี้ เช่น พันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ กข๖ เหนียวสันป่าตอง พิชญโลก ๒ ชัยนาท ๑ เมื่อเริ่มพบอาการของโรคบนใบข้าว ให้ใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น ไอโซโพรโทโอเลน คอปเปอร์ไฮดรอกไซด์ สเตอริ์ฟโตมัยซินซัลเฟต+ออกซีเตตราไซคลินไฮโดรคลอไรด์ ไตรเบซิคคอปเปอร์ซัลเฟต

ไม่ผล โรคพืชที่สำคัญ ได้แก่

๑. โรคแอนแทรคโนส สาเหตุของโรคเกิดจากเชื้อรา *Colletotrichum gloeosporioides* Penz.

อาการ ในระยะกล้า จะพบอาการของโรคได้ทั้งที่ใบและลำต้น ซึ่งทำความเสียหายให้กับการผลิตมะม่วงกิ่งทาบเป็นการค้ามาก เพราะต้นกล้าที่เป็นโรคจะอ่อนแอหรือตายไปไม่สามารถจะใช้ทำเป็นต้นต่อได้ อาการบนใบเริ่มแรกจะเป็นจุดเล็ก ๆ บนใบอ่อน มองดูใสกว่าเนื้อใบรอบ ๆ จุดนี้ จะขยายออกเป็นวงขนาดต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความชื้นและความแก่อ่อนของใบ โดยจะเห็นขอบแผลชัดเจนเป็นสีน้ำตาลเข้ม ในสภาพความชื้นสูง แผล ที่เกิดบนใบอ่อนมาก ๆ จะมีขนาดใหญ่ ขยายออกได้รวดเร็ว และมีจำนวนแผลมากติดต่อกันทั้งผืนใบ ทำให้ใบแห้งทั้งใบ หรือใบบิดเบี้ยวเมื่อแก่ขึ้น เพราะเนื้อที่ใบบางส่วนถูกทำลายด้วยโรคในสภาพที่อุณหภูมิและความชื้นไม่เหมาะสม และบนใบจะมีลักษณะเป็นจุดขนาดเล็ก กระจุกกระจายทั่วไป บริเวณกลางแผลซึ่งมีสีน้ำตาลอ่อนกว่าขอบแผล และมีลักษณะบางกว่าเนื้อใบ อาจจะฉีกขาดและหลุดออก เมื่อถูกน้ำทำให้แผลมีลักษณะเป็นรู คล้ายถูกยิงด้วยกระสุนปืน ส่วนอาการที่ลำต้นอ่อนจะเป็นแผลสีค่อนข้างดำ ลักษณะแผลเป็นรูปไข่ ยาวไปตามความยาวของลำต้น หากอาการโรครุนแรงและต้นกล้าอ่อนมาก ๆ แผลจะขยายอย่างรวดเร็วจนกระทั่งรอบลำต้น ทำให้ต้นแห้งตาย แต่ลำต้นกล้าเป็นโรคเมื่อเนื้อเยื่อเริ่มแก่แล้ว แผลก็อาจจะลุกลามไปได้ไม่มากนัก จะเป็นจุดแผลมีลักษณะเป็นวงรี สีดำ ยุบตัวลงไปเล็กน้อยบริเวณกลางแผลจะเห็นเมล็ดสีดำ ๆ หรือสีส้มปนบ้างเรียงเป็นวง ๆ อยู่ภายในแผล ซึ่งเป็นส่วนขยายพันธุ์ของเชื้อราสาเหตุต้น

กล้าที่เป็นโรคจะอ่อนแอ เจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ หรืออาจตายไปในที่สุด ถ้าโรคนี้ออกกับยอดอ่อนก็จะทำให้ยอดแห้ง เป็นสีน้ำตาลดำ และอาจตายทั้งต้นได้เช่นเดียวกัน

ในระยะต้นโต เชื้อโรคจะเข้าทำลายได้รับใบอ่อน ยอดอ่อน หรือช่อดอก โดยจะทำให้เกิดลักษณะอาการคล้าย ๆ กับที่ร่วงหล่น ผลที่มีขนาดโตขึ้นแต่ยังไม่แก่ก็เป็นโรคได้เช่นเดียวกัน หากสภาพแวดล้อมเหมาะสม กล่าวคือมีความชื้นสูง และอุณหภูมิพอเหมาะ (๒๔-๓๒ องศาเซลเซียส) ลักษณะอาการบนผลจะเป็นจุดสีดำ รูปร่างกลม หรือรี ขนาดอาจจะพบรอยแตก และมีเม็ดเล็ก ๆ สีดำเรียงรายเป็นวงภายในผล ซึ่งอาการจุดบนผลนี้ ชาวสวนมะม่วงแถบบางลำเรียกว่าโรค “โอเตี่ยม” ซึ่งหมายถึงจุดสีดำเมื่อมะม่วงเริ่มแก่ ในระหว่างการบ่มหรือการขนส่ง จุดแผลเหล่านี้จะขยายใหญ่ขึ้น และลูกกลามออกไปทำให้ผลเน่าทั้งผลได้ อาการจุดเน่าดำบนผลนี้พบทำความเสียหายกับมะม่วงเกือบทุกพันธุ์ หากมีสภาพความชื้นและอุณหภูมิที่เหมาะสม โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง สำหรับภาคกลางเช่นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มักจะมีฝนตกนอกฤดูในราวเดือนกุมภาพันธ์ หรือมีนาคม ซึ่งเป็นช่วงที่มะม่วงใกล้แก่ หากเกษตรกรไม่ได้พ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชทันทั่วถึง ก็จะทำให้ผลผลิตมะม่วงได้รับความเสียหายจากโรค ผลเน่าที่เกิดจากเชื้อราโรคแอนแทรคโนสอย่างรุนแรง นอกจากนี้แล้ว เชื้อราโรคแอนแทรคโนส ยังสามารถติดอยู่กับผลได้โดยไม่ทำให้เกิดลักษณะอาการหากสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม และจะไปแสดงอาการเมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ผลสุก หรือมีความชื้นสูงในระหว่างการเก็บรักษาหรือในหีบห่อที่บรรจุเพื่อการขนส่ง เป็นต้น ซึ่งก็ทำความเสียหายเป็นอย่างมากได้เช่นเดียวกัน

การป้องกันกำจัด

ใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืชหลายชนิด ซึ่งการใช้สารเคมีเป็นวิธีการเดียวที่จะลดความเสียหายจากโรคนี้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ ถึงแม้ว่ามะม่วงแต่ละพันธุ์จะมีปฏิกริยาต่อการเกิดโรคแอนแทรคโนสแตกต่างกันออกไปบ้างก็ตาม แต่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแล้ว เชื้อราสามารถเข้าทำลายทำความเสียหายต่อใบ ดอก และผลของมะม่วงที่ปลูกเป็นการค้าได้ทุกพันธุ์ และการใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืชนั้น จะต้องใช้ให้ถูกกับจังหวะการเข้าทำลายของเชื้อโรค ทั้งนี้ เพื่อลดความสิ้นเปลืองและช่วยให้สารเคมีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การฉีดพ่นในช่วงที่มะม่วงเริ่มแตกใบอ่อน ในช่วงการออกดอกและติดผล ซึ่งเป็นช่วงที่มะม่วงมีความอ่อนแอต่อการเข้าทำลายของเชื้อโรคเป็นต้น สารป้องกันกำจัดโรคพืชหลายชนิด สามารถนำไปใช้ในการป้องกันกำจัดโรคแอนแทรคโนสได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เบนโนมิล (benomyl), คอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ (copper oxychloride) เป็นต้น ซึ่งการเลือกใช้สารชนิดใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรคที่เกิดในแต่ละสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน สารเคมีประเภทดูดซึม เช่น เบนโนมิล (benomyl) อาจจะใช้ได้ดีกว่าในการฉีดพ่นในช่วงที่มีฝนชุก หรือในช่วงผลใกล้เก็บเกี่ยว เพราะจะมีผลต่อคุณภาพของผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวด้วย นอกจากนี้ ช่วงเวลาการฉีดพ่นของสารเคมีประเภทดูดซึม จะนานกว่าการใช้สารเคมีประเภทสัมผัส (contact หรือ conventional) ซึ่งช่วงเวลาการฉีดพ่นสารเคมีโดยทั่วไปจะอยู่ระหว่าง ๑๐-๑๕ วัน

การป้องกันกำจัด โรคแอนแทรคโนสสำหรับมะม่วงที่จะผลิตเพื่อการส่งออกนั้น จะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ โดยในช่วงที่มะม่วงผลิใบอ่อนในฤดูฝน การฉีดสารเคมีป้องกันกำจัดโรคแอนแทรคโนสที่ใบสำหรับแหล่งที่มีโรคแอนแทรคโนสระบาดเป็นประจำเพื่อลดความเสียหายจากการเกิดโรคที่ใบ อันจะมีผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของใบและจะมีผลต่อการออกดอก ติดผลที่สมบูรณ์ต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการลดปริมาณเชื้อราโรคแอนแทรคโนสในแปลงปลูกได้เป็นอย่างดี การตัดแต่งกิ่งเป็นโรคและกิ่งอ่อนที่เกิดตามโคนกิ่งใหญ่ใน ทรงพุ่ม ซึ่งเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรคเผาทำลายเสีย ก็เป็นการลดปริมาณเชื้อโรคได้อีกวิธีหนึ่ง

ก่อนที่มะม่วงจะเริ่มแทงช่อดอก ควรทำการฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงและโรคพืชครั้งหนึ่ง เพื่อลดปริมาณแมลงและโรคที่จะมารบกวนช่อดอกใหม่ที่เริ่มผลิ หลังจากนั้นควรทำการฉีดพ่นเป็นระยะ ๆ ทุก ๑๐ -๑๕ วัน จนกระทั่งมะม่วงติดผลอ่อน ในระหว่างที่ผลมะม่วงกำลังเจริญเติบโตระยะเวลาการฉีดพ่นสารเคมีอาจจะนานขึ้น ซึ่งขึ้นกับแหล่งปลูกที่มีการระบาดของโรคแตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศและสภาพการปลูกที่ปลูกห่าง ก่อนเก็บ

เกี่ยวประมาณ ๑๔-๑๕ วัน ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชประเภทดูดซึม เช่น เบนโนมิล (benomyl) อีกครั้งหนึ่ง จะช่วยลดความเสียหายจากการเกิดผลเน่าหลังเก็บเกี่ยวได้เป็นอย่างดี

๒. โรคราแป้ง เกิดจากเชื้อรา *Oidium mangiferae* Benth

อาการ อาการเริ่มแรกจะเกิดที่ใบอ่อน จะเห็นบริเวณที่เชื้อราเข้าทำลายจะมีสีผิดปกติไปจากสีของเนื้อใบเล็กน้อย ถ้าสังเกตดูจะเห็นลักษณะผงสีขาวขึ้นบาง ๆ ส่วนใหญ่จะพบใต้ใบ อาการต่อมาบริเวณที่เป็นโรคจะมีสีเหลืองจาง ๆ ถ้าสภาพอากาศเหมาะสมจะเป็นผงสีขาว ๆ ชัดเจนขึ้น หลังจากนั้นแผลจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อนและเข้มขึ้นตามลำดับ ซึ่งใบก็จะเริ่มแก่มีสีเขียวเข้มติดกับบริเวณเป็นโรคซึ่งมีสีน้ำตาลแก่ ในระยะนี้อาจจะเห็นผงสีขาวใต้ใบหรือบนใบแต่จะไม่ขึ้นฟูเหมือนในระยะใบอ่อน ถ้าเกิดโรครุนแรงใบที่เป็นโรคอาจจะบิดเบี้ยวเสียรูปทรงไป

อาการที่ช่อดอก จะเห็นผงสีขาวขึ้นฟู ตามก้านช่อดอกและก้านช่อดอกย่อย และดอกซึ่งจะทำให้ดอกร่วงไม่ติดผล ส่วนของก้านช่อดอกจะยังคงมีสีขาวปกคลุม ซึ่งต่อมาจะค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน ๆ โรคนี้มักจะพบในช่วงฤดูหนาวเมื่อมะม่วงเริ่มออกดอก ในราวเดือนธันวาคม มกราคม แต่อาจจะพบอาการของโรคได้จนถึงเดือนเมษายน ซึ่งช่อดอกที่เป็นโรคนี้มักจะไม่ได้ติดผลและมักจะพบเป็นกับช่อดอกที่อยู่บริเวณตอนล่างหรือกลาง ๆ ลำต้น หรือช่อดอกที่อยู่ในพุ่มใบสำหรับในบ้านเราจะพบอาการโรคราแป้งที่เกิดบนใบเฉพาะมะม่วงที่ปลูกในที่สูงมาก ๆ ส่วนในพื้นที่ราบจะพบเพียงแต่ระบัดทำลายในช่วงออกดอกติดผลอ่อนเท่านั้น

การป้องกันกำจัด สารเคมีที่ใช้ป้องกันกำจัดโรคราแป้ง ได้แก่ กำมะถันผล, ไดโนแคป เบนโนมิล ไตรอะโดเมฟอน ฯลฯ การป้องกันกำจัดโรคราแป้งที่ระบาดในระยะมะม่วงออกดอกทำได้โดยการฉีดพ่นสารเคมีในช่วงที่ดอกยังไม่บานครั้งหนึ่ง สำหรับกำมะถันผง ควรจะฉีดพ่นในตอนเช้าขณะที่แดดยังไม่ร้อนจัด หากยังมีโรคระบาดอยู่ ก็ควรฉีดอีกครั้ง ในระยะติดผลอ่อน

๓. โรคราดำ ปกติแล้วราดำมีอยู่ทั่ว ๆ ไปในอากาศแต่ไม่สามารถจะเจริญขึ้นบนใบหรือช่อดอกมะม่วงได้ หากไม่มีแมลงพวกปากดูด อันได้แก่ เพลี้ยจักจั่น หรือแมงกะอ้า ซึ่งเป็นตัวสำคัญ เพราะแมลงพวกนี้จะขยายพันธุ์เป็นจำนวนมากในช่วงฤดูหนาวซึ่งเป็นฤดูที่มะม่วงกำลังออกดอก แมลงดังกล่าวนี้จะดูดกินน้ำเลี้ยงของพืช เช่น ตามยอดอ่อนและช่อดอก แล้วจะถ่ายสารซึ่งมีลักษณะคล้ายน้ำหวานออกมาฟุ้งกระจายไปเคลือบตามบริเวณใบและช่อดอก ซึ่งเชื้อราดำในอากาศก็จะสามารถขึ้นได้และทำให้การติดดอกออกผลของมะม่วงลดลงหรือไม่ติดผลเลย

นอกจากแมลงพวกเพลี้ยจักจั่นแล้ว ยังมีแมลงอื่นที่สามารถดูดกินและถ่ายน้ำหวานออกมา เช่น เพลี้ยหอยและเพลี้ยแป้ง

การป้องกันกำจัด เนื่องจากโรคนี้เกิดจากแมลงเป็นสาเหตุสำคัญ ดังนั้น การป้องกันกำจัด จึงควรป้องกันกำจัดแมลงพวกเพลี้ยจักจั่นหรือแมงกะอ้า ในช่วงที่มะม่วงเริ่มแทงช่อดอกการที่จะสังเกตว่าต้นมะม่วงในสวนมีแมลงพวกเพลี้ยจักจั่นทำลายหรือไม่ อาจจะทำได้โดยการเดินเข้าไปใต้พุ่มมะม่วง หากได้ยินเสียงคล้ายฝนตก ซึ่งคือเสียงที่แมลงพวกนี้ตี้นตึกใจกระโดดไปเกาะยังที่อื่น ก็แสดงว่ามีแมลงพวกนี้อยู่มาก ยาที่ใช้ได้ดีในการป้องกันกำจัดแมลงพวกนี้ได้แก่ คาร์บาริล ๘๕% WP ซึ่งควรที่จะทำการป้องกันกำจัดแมลงนี้ในช่วงก่อนที่มะม่วงจะออกดอกครั้งหนึ่งก่อน หากยังมีการทำลายของแมลงพวกเพลี้ยจักจั่นอีก ก็ควรฉีดพ่นอีกครั้งในระยะดอกตูม

๔. โรคใบจุดสนิม สาเหตุของโรคคือสาหร่ายสีเขียวชนิดหนึ่งที่มีชื่อว่า *Cephaleuros virescens* Kunze ซึ่งสามารถขึ้นได้บนใบและกิ่ง

อาการ เริ่มแรกจะเป็นจุดเล็ก ๆ ลักษณะคล้ายดาวขึ้นบนหน้าใบ ใบมีลักษณะสีเขียวปนเทา ซึ่งจะขยายใหญ่ขึ้นและจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีคล้ายสนิม ซึ่งเป็นระยะที่สาหร่ายพวกนี้สร้างอวัยวะขยายพันธุ์ ซึ่งจะแพร่ระบาดไปยังใบอื่นได้ เนื่องจากสาหร่ายเป็นพืชขนาดเล็กที่ต้องการแสงแดดและความชื้นสูง ดังนั้น อาการของโรคจึงมักจะเกิดบนใบหรือกิ่งที่ได้รับแสงแดดเสมอ

โรคนี้อาจจะไม่ทำความเสียหายให้กับมะม่วงมากนัก นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างทั่วถึงสำหรับการป้องกันกำจัด หากกระบาดรุนแรงควรฉีดพ่นด้วยสารประกอบพวกทองแดง เช่น คอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ (copper oxychloride)

๕. โรคราสีชมพู เกิดจากเชื้อรา *Corticium salmonicolor* Berk et Br. ซึ่งเชื้อราพวกนี้สามารถทำลายพืชอื่นได้หลายชนิด เช่น ส้ม ทุเรียน ขนุน ยางและกาแฟ

อาการ ส่วนใหญ่จะสังเกตเห็นอาการเมื่อใบเหลือง หรือร่วงแล้ว ถ้าตรวจดูตามกิ่งที่ใบร่วงนั้นจะเห็นเชื้อราสีขาวมีลักษณะเป็นผง ๆ ขึ้นตามกิ่ง เมื่อเดือนเปลือกออกบางๆ จะเห็นว่าบริเวณเปลือกที่มีราขึ้น ทำลายนั้นจะเป็นสีน้ำตาล ซึ่งถ้าเชื้อราเจริญรอบกิ่งก็จะทำให้กิ่งแห้งตายในที่สุด เชื้อราสีขาวจะค่อยๆ แยกขึ้นจนเห็นมีลักษณะสีชมพูปนอยู่

การป้องกันกำจัด โดยการตัดกิ่งที่เป็นโรคทิ้งทำลายเสีย การตัดแต่งกิ่งเอากิ่งย่อยที่อยู่ในทรงพุ่มออก ทำให้ทรงพุ่มต้นมะม่วงโปร่ง ปริมาณความชื้นในทรงพุ่มก็จะลดลงเป็นการลดความเสียหายจากการเป็นโรคนี้ อีกวิธีหนึ่ง การตรวจตราต้นมะม่วงอยู่เสมอๆ จะช่วยให้สามารถเห็นลักษณะอาการของโรคได้ตั้งแต่ยังเป็นไม่มาก ซึ่งทำให้การบำบัดรักษาทำได้ง่ายโดยการฉีกเปลือกบริเวณที่เป็นโรคออกให้หมด แล้วทาด้วยยากันราพวกสารประกอบทองแดง เช่น คอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ บริเวณที่มีโรคระบาดมากอาจจะใช้ยาดังกล่าวทาหรือฉีดพ่นตามกิ่งที่อยู่ใกล้กับกิ่งเป็นโรค

พืชผัก โรคที่สำคัญ ได้แก่

๑. โรคราน้ำค้าง เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา *Peronosporasitica*

อาการ ใบจะเป็นจุดละเอียดสีดำอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ด้านใต้ใบ ตรงจุดเหล่านี้จะมีราสีขาวอมเทาอ่อน คล้ายผงแป้งขึ้นเป็นกลุ่มๆ กระจายทั่วไป ใบที่อยู่ตอนล่างๆ จะมีผลเกิดก่อนแล้วลุกลามขึ้นไปยังใบที่อยู่สูงกว่า ใบที่มีเชื้อราขึ้นเป็นกลุ่มกระจายเต็มใบจะมีลักษณะเหลืองและใบจะร่วงหรือแห้ง ในเวลาที่อากาศไม่ชื้นจะไม่พบผงแป้งและแผลแห้งเป็นสีเทาดำ

การระบาด โรคนี้อาจระบาดได้ทั้งแต่ระยะที่เป็นต้นกล้าจนเจริญเติบโตเต็มที่ ซึ่งจะทำให้ความเสียหายมากเพราะทำให้ใบเสียมากและเจริญเติบโตช้า โรคนี้ไม่ทำให้ต้นตาย แต่ทำให้น้ำหนักลดลง เพราะต้องตัดใบที่เป็นโรคทิ้ง ทำให้ได้น้ำหนักน้อยลง

การป้องกันกำจัด ให้ฉีดพ่นด้วยยาป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไซแน็บ , มาแน็บ , เบนเลท , ไดโฟลาแทน , เบนโนมิล, ดาโคนิล, แคปแทน หรือยาชนิดอื่นๆ ที่มีสารทองแดงเป็นองค์ประกอบ แต่สารประกอบทองแดงไม่ควรใช้ในระยะที่ยังเป็นต้นกล้า เพราะจะเป็นพิษต่อต้นกล้า

๒. โรคใบจุด เกิดจากเชื้อรา *Alternaria brassicae*

อาการ ถ้าเกิดกับต้นกล้าจะพบจุดแผลเล็กๆสีน้ำตาลที่บริเวณใบ โคนต้น ถ้าต้นโตแล้ว ใบมีแผลวงกลมสีน้ำตาลซ้อนกันหลายชั้น เนื้อเยื่อรอบๆ แผลเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ขนาดของแผลมีทั้งเล็กและใหญ่ บนแผลมักจะมีเชื้อราขึ้นบางๆ มองเห็นเป็นผงสีดำ ผักบางชนิดและบางพันธุ์มีแผลที่ก้านใบเล็ก เป็นจุดสีน้ำตาล ปนดำ เนื้อเยื่อบุ๋มลงไปเล็กน้อย การผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก ในที่บางแห่งก็เคยพบว่ามีแผลวงกลมบนฝักอ่อนด้วย ทำให้ฝักอ่อนแห้งเป็นสีน้ำตาล เมล็ดลีบย่น ใบแก่ที่อยู่ตอนล่างมักจะเป็นโรคมากกว่า

การระบาด สปอร์ของเชื้อสาเหตุสามารถปลิวไปได้ไกลๆโดยไปตามน้ำ ลม แมลง สัตว์ เครื่องมือการเกษตรมนุษย์ และสามารถติดไปกับเมล็ดพันธุ์ ได้หรืออาศัยอยู่กับวัชพืชในแปลง

สภาพที่เหมาะสมต่อการเกิดโรค ความชื้นสูง สภาพอากาศร้อนชื้น โดยเฉพาะในฤดูฝน อุณหภูมิอยู่ระหว่าง ๒๕-๓๐ องศาเซลเซียส

การป้องกันกำจัด

- ทำลายต้นเป็นโรคโดยการขุดถอนไปเผาทิ้ง - ปลุกพืชหมุนเวียน - ไม่ควรให้น้ำแบบฉีดพ่นฝอย
- แช่เมล็ดในน้ำร้อน ๕๐ องศาเซลเซียส นาน ๓๐ นาที คลุกด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืชก่อนปลูก
- การฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราอยู่เสมอๆ

๓. โรคเหี่ยว เกิดจากเชื้อรา *Fusarium oxysporum*

อาการ เกิดอาการเหี่ยวอย่างช้า ๆ ใบที่อยู่โคนต้นเปลี่ยนเป็นสีเหลือง และร่วง ต่อมาใบจะเหี่ยวทั้งต้น เมื่อผ่าลำต้นบริเวณเหนือระดับดินตามยาวจะพบว่าท่อน้ำท่ออาหารเป็นสีน้ำตาล การผิดปกติของท่อน้ำท่ออาหารนี้จะลงไปถึงส่วนรากด้วย พริกที่เป็นโรคนี้นั้นสุดท้ายจะแห้งตาย

การระบาด การเกิดโรคนี้นี้มักจะเกิดเป็นหย่อม ๆ ถ้าสภาพอากาศมีอุณหภูมิสูง และดินมีความชื้นสูง จะทำให้โรคนี้อาการได้

การป้องกันกำจัด

- ถ้าพบโรคในแปลงต้องถอนต้นที่เป็นโรคเผาทำลาย
- ก่อนปลูกพริกควรปรับสภาพดินด้วยปุ๋ยขุยมะพร้าว และปุ๋ยคอก

๔. โรคราสนิมขาวในผัก เกิดจากเชื้อรา *Albugo ipomoea-aquaticae* Sawada

อาการ มีจุดสีขาวซีดด้านบนของใบ ด้านใต้ใบตรงกันข้ามจะเป็นตุ่มนูนเล็ก ๆ ขนาด ๑-๒ มิลลิเมตร อาจพบลักษณะปุ่มปม หรือบวมพองโตขึ้นในส่วนของก้านใบและลำต้น

การป้องกันกำจัด

- เมื่อมีโรคระบาดให้ฉีดพ่นใต้ใบด้วย เมตาแล็กซิล (metalaxyl) สลับกับแมนโคเซบ (mancozeb) ตามอัตราที่แนะนำบนฉลาก หากมีฝนตกชุกให้ผสมสารจับใบ
- คลุกเมล็ดก่อนปลูกด้วย เมตาแล็กซิล และเลือกใช้เมล็ดจากแหล่งที่ไม่มีโรคระบาดมาก่อน
- ดูแลระบบการให้น้ำในแปลงปลูก อย่าให้ชื้นแฉะจนเกินไป

๕. โรคเน่าคอดิน เกิดจาก เชื้อรา *Pythium* sp. หรือ *Phytophthora* sp.

อาการ เป็นโรคที่เกิดขึ้นเฉพาะในแปลงต้นกล้าเท่านั้น เนื่องจากการหว่านเมล็ดที่แน่นทึบ อับลม และต้นเบียดกันมาก ถ้าในแปลงมีเชื้อโรคแล้วต้นกล้าจะเกิดอาการเป็นแผลซ้ำที่โคนต้นระดับดิน เนื้อเยื่อตรงแผลจะเน่าและแห้งไปอย่างรวดเร็ว ถ้าถูกแสงแดดทำให้ต้นกล้าหักพับ ต้นเหี่ยวแห้งตายในเวลารวดเร็ว

การระบาด เชื้อราติดมากับเมล็ด หรืออยู่ในดินดิน น้ำ ฝน พบโรคได้บ่อยในฤดูฝนหรือปลายฤดูฝนต้นฤดูหนาว

การป้องกันกำจัด

- เตรียมแปลงให้มีการระบายน้ำดี อย่าให้น้ำขังแฉะในแปลง
- ใช้เมล็ดพันธุ์ดีจากแหล่งที่ไม่มีการระบาดของโรค ไม่มีเชื้อจุลินทรีย์ติดมากับเมล็ด และมีความงอกสูง และไม่หว่านเมล็ดแน่นเกินไป
- หมั่นตรวจแปลง พบต้นเป็นโรครีบขุดเอาดินและต้นเป็นโรคทำลายหรือฝังลึกนอกแปลงเปิดหน้าดินตากแดดหลายๆ แดด

- รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

- เกษตรกรส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ ทำนา ปลูกผัก และไม้ผล ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยทั้งในและนอกภาคการเกษตรทั้งสิ้นประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท/ปี โดยแยกเป็นรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ ๕๐,๐๐๐ บาท และนอกภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ ๓๐,๐๐๐ บาท

- สำหรับรายจ่ายในครัวเรือน จะเป็นค่าใช้จ่ายในภาคเกษตรซื้อปัจจัยการผลิต เฉลี่ยปีละ ๓๐,๐๐๐ บาท/ปี ค่าใช้จ่ายนอกภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ ๒๕,๐๐๐ บาท/ปี

- สำหรับแหล่งสินเชื่อที่เกษตรกรใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ ญาติพี่น้องและอื่น ๆ

- จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุในเมือง/ชนบท

ตารางที่ ๓ รายละเอียดจำนวนจำนวนประชากร และครัวเรือน ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

หมู่	ครัวเรือนทั้งหมด (หลัง)	ช่วงอายุ (ปี)													
		แรกเกิด - ๑๗ ปี		๑๘ - ๒๕ ปี		๒๖ - ๓๕ ปี		๓๖ - ๔๕ ปี		๔๖ - ๕๕ ปี		๕๖ - ๖๕ ปี		๖๕ ปีขึ้นไป	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
๑	๕๘๓	๙๘	๙๘	๙๑	๙๒	๗๗	๙๒	๗๖	๗๙	๑๐๓	๙๙	๖๙	๑๐๖	๘๙	๑๑๒
๒	๔๑๓	๑๐๔	๑๒๒	๕๕	๕๘	๗๑	๗๔	๘๗	๙๒	๘๖	๙๑	๖๒	๘๔	๗๗	๙๘
๓	๖๘๗	๑๓๘	๑๑๖	๘๑	๗๖	๑๐๗	๑๐๐	๙๙	๑๐๗	๑๐๖	๑๑๕	๘๓	๑๑๑	๗๕	๑๐๗
๔	๑,๖๓๒	๒๐๒	๑๙๐	๑๑๕	๑๑๑	๑๗๕	๑๕๗	๑๕๘	๑๖๓	๑๕๒	๒๐๒	๓๔๗	๔๒๑	๑๓๕	๑๗๕
๕	๑,๓๗๘	๓๔๑	๓๔๙	๑๘๓	๑๙๑	๒๒๒	๒๓๔	๒๒๑	๓๑๖	๒๓๓	๓๒๘	๑๙๓	๒๒๐	๑๑๗	๒๒๗
๖	๓๕๖	๑๐๐	๑๐๒	๕๔	๕๐	๗๔	๗๙	๙๗	๙๓	๙๒	๗๖	๖	๙	๖๙	๑๐๕
	๕๐๔๙	๓๑๘	๓๙๒	๒๐๓	๒๐๔	๒๔๐	๒๗๓	๒๙๒	๒๘๐	๒๙๖	๓๒๖	๒๕๓	๒๔๙	๒๒๕	๒๙๗

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ๒๕๖๒

- การศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๓ แห่ง

๑.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารแจ่มใสวิทยา ๔

ที่ตั้งหมู่ที่ ๕ ตำบลสนามชัย

๒.ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านกิโปลแปด

ที่ตั้งหมู่ที่ ๒ ตำบลสนามชัย

๓.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดอนโพธิ์

ที่ตั้งหมู่ที่ ๖.ตำบลสนามชัย

โรงเรียนประถมศึกษา/มัธยมศึกษาขยายโอกาสประถมศึกษา จำนวน ๒ แห่ง

๑.โรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา ๔

ที่ตั้งหมู่ที่ ๕ ตำบลสนามชัย

๒.โรงเรียนบ้านดอนโพธิ์

ที่ตั้งหมู่ที่ ๖ ตำบลสนามชัย

สถานศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง

๑.วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี

ที่ตั้งหมู่ที่ ๕ ตำบลสนามชัย

๒.วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี

ที่ตั้งหมู่ที่ ๕ ตำบลสนามชัย

หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑ แห่ง

ศูนย์ราชการจังหวัดสุพรรณบุรี

ที่ตั้งหมู่ที่ ๓ ตำบลสนามชัย

- สาธารณสุข

สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จำนวน ๑ แห่ง ดังนี้

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสนามชัย ที่ตั้งหมู่ที่ ๕ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

- ศาสนา

วัด จำนวน ๕ วัด ได้แก่

๑. วัดลาวทอง	ตั้งหมู่ที่ ๕	ตำบลสนามชัย
๒. วัดถ้ำสุทธาวาส	ตั้งหมู่ที่ ๕	ตำบลสนามชัย
๓. วัดปู่บัว	ตั้งหมู่ที่ ๑	ตำบลสนามชัย
๔. วัดโพธิ์เจริญ	ตั้งหมู่ที่ ๑	ตำบลสนามชัย
๕. วัดสำประชีวะ	ตั้งหมู่ที่ ๓	ตำบลสนามชัย

- ประเพณีและวัฒนธรรม

๑. ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ของประชาชนตำบลสนามชัย มีพิธีกรรมที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตรของแต่ละพื้นที่ ได้แก่

- ประเพณีลงแขก เกษตรกรผู้ปลูกผักจะมีประเพณี ลงแขก ของการหยอดเมล็ดผักลงในแปลงการเกษตร เพราะการหยอดเมล็ดพันธุ์ผักจะต้องทำให้เสร็จสิ้นในวันเดียวกัน จึงการขอแรงจากเพื่อนบ้านและญาติสนิท มาช่วยกันหยอดเมล็ดพันธุ์ผัก โดยมีการเลี้ยงอาหารตอบแทนหลังเสร็จงาน

- ประเพณีสงกรานต์ ประชากรที่ไปประกอบอาชีพยังต่างถิ่นเมื่อถึงประเพณีสงกรานต์จะกลับมาทำบุญ ตักบาตร สงฆ์น้ำพระและรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เพื่อขอพรจากญาติผู้ใหญ่

๒. พิธีกรรม ประชาชนตำบลสนามชัย ยังมีการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น พิธีกรรมในงานบวช งานแต่งงาน งานฌาปนกิจ และในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

- องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

- องค์กรในชุมชนของตำบลสนามชัย ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กองทุนหมู่บ้าน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่ม อ.ส.ม. กลุ่มลูกค้า ธนาคาร ธกส.กลุ่ม อพปร. เป็นต้น

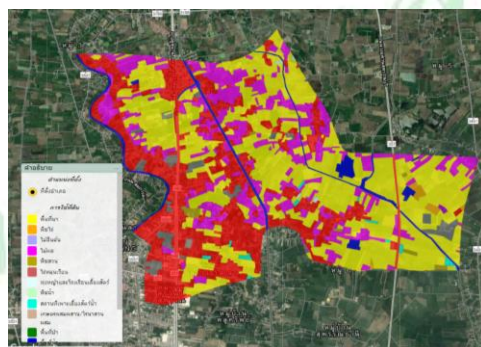
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๑ กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนสนามชัยรักษ์สุขภาพ มีสมาชิก จำนวน ๑๐ คน กิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ การผลิตสีข้าว

- เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าด้านการเกษตร การแปรรูปผลผลิตเกษตร จากโครงการเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย โดยการรวมตัวเป็นกลุ่ม และจัดจำหน่ายสินค้าเอง จำนวน ๑ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลุ่มเกษตรสนามชัยสามัคคี โครงการส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

ตำบลโคกโคเตม่า มีพื้นที่ใช้ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง ไม้ผล และพืชผัก ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรในเขตความเหมาะสมมาก

ที่มา: Agri-Map Online.moac.go.th

ภาพที่ ๘ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ตารางที่ ๔ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่การเกษตร	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่อื่นๆ
สนามชัย	๙๗๐๐	๕๓๕๐	๓๘๓๖	๔๐๙	๑๐๕

ข้อมูลชนิดพืช ตำบลสนามชัย

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลชนิดพืช ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

หมู่ที่	ข้าว				ไม้ผล							
	นาปี		นาปรัง		ไม้ผล		ไม้ยืนต้น		พืชผัก		ไม้ประดับ	
	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)
รวม	๑๗๑	๓,๘๒๓	๑๗๑	๓,๘๒๓	๒๔๒	๑,๓๕๖	๑	๓	๒๓	๒๑	๑.๐๐	๐.๕๐
๑	๒๑	๔๙๕	๒๑	๔๙๕	๔๐	๒๒๐	๑	๓	๖	๓	๐.๐๐	๐.๐๐
๒	๒๓	๗๐๙	๒๓	๗๐๙	๗๐	๓๑๗	๐	๐	๒	๓	๐.๐๐	๐.๐๐
๓	๑๓	๑๘๕	๑๓	๑๘๕	๙	๓๕	๐	๐	๑๒	๑๒	๑.๐๐	๐.๕๐
๔	๑๕	๒๓๓	๑๕	๒๓๓	๘	๓๖	๐	๐	๐	๐	๐.๐๐	๐.๐๐
๕	๒๖	๖๖๐	๒๖	๖๖๐	๓๑	๑๒๕	๐		๐	๐	๐.๐๐	๐.๐๐
๖	๗๓	๑,๕๔๑	๗๓	๑,๕๔๑	๘๔	๖๒๓	๐	๐	๓	๓	๐.๐๐	๐.๐๐

ชนิดพืช	ตำบล															
	สนามชัย														รวม	
	หมู่ที่ 1		หมู่ที่ 2		หมู่ที่ 3		หมู่ที่ 4		หมู่ที่ 5		หมู่ที่ 6		รวม		ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)
	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)		
ข้าวรอบที่ 1 (นาปี)	21	495	23	709	13	185	15	233	26	660	73	1,541	171	3,823	171	3,823
ข้าวรอบที่ 2 (นาปรัง)	21	495	23	709	13	185	15	233	26	660	73	1,541	171	3,823	171	3,823
ฝรั่ง							1	3					1	3	1	3
มะม่วง	40	220	70	317	9	35	8	36	31	125	84	623	242	1,356	242	1,356.0
สะเดาหวาน	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	3
ถั่วฝักยาว	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	1	2	3	5	3	5
มอนสตอล่า	1	0.50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.50	1	0.50
ชะอม	6	3	-	-	12	12	-	-	-	-	3	3	21	18	21	18
รวม	84	1,214	118	1,738	35	405	39	505	83	1,445	231	3,707	590	9,014	590	9,014

ระบบการผลิต

- นาข้าว เกษตรกรจะทำการผลิตข้าวปีละ ๒ ครั้ง
- มะม่วง เกษตรกรจะผลิตมะม่วงในฤดู และนอกฤดู ซึ่งจะเก็บเกี่ยวได้ปีละ ๒ ครั้ง
- ฝรั่ง เกษตรกรผลิตฝรั่ง ผลิตออกผล ตลอดปี
- พืชผัก เกษตรกรจะปลูกพืชผัก ๑ ชนิด ใน ๑ แปลง และ ๒ - ๓ ชนิด ในแปลงเดียวกัน ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูกในแต่ละครั้งตามสภาวะการตลาดในท้องถิ่นและตลาดภายนอกท้องถิ่น
- ไม้ยืนต้น (สะเดา) ปลูกได้ตลอดทั้งปี เป็นพืชที่ตัดขายกิ่งเพื่อนำไปจำหน่าย
- ไม้ประดับ (มอนสตอล่า) ปลูกเพื่อตัดใบขาย

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

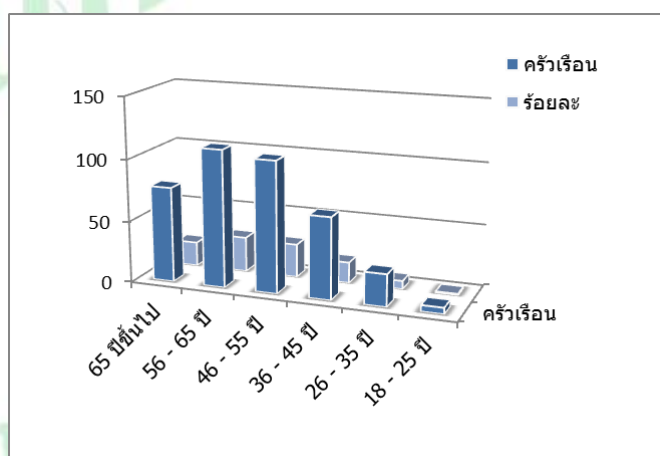
(๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๓๙๑ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี จำนวน ๑๑๑ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๙ รองลงมาอายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปีจำนวน ๑๐๖ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ ๙ และอายุระหว่าง ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓๙	๑๙.๖๙
๕๖ - ๖๕ ปี	๑๑๑	๒๘.๓๙
๔๖ - ๕๕ ปี	๑๐๖	๒๗.๑๑
๓๖ - ๔๕ ปี	๖๖	๑๖.๘๘
๒๖ - ๓๕ ปี	๒๖	๖.๖๕
๑๘ - ๒๕ ปี	๕	๑.๒๘
รวม	๓๙๑	๑๐๐

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร)

ภาพที่ ๙ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

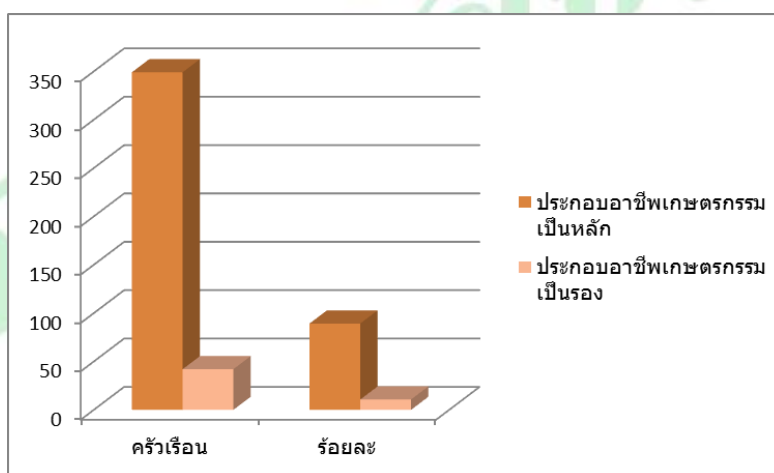
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๓๔๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๗ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๕๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔๓ %

ตารางที่ ๗ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๓๔๔	๘๕.๖๖
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๕๘	๑๔.๓๔

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒

ภาพที่ ๑๐ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒)

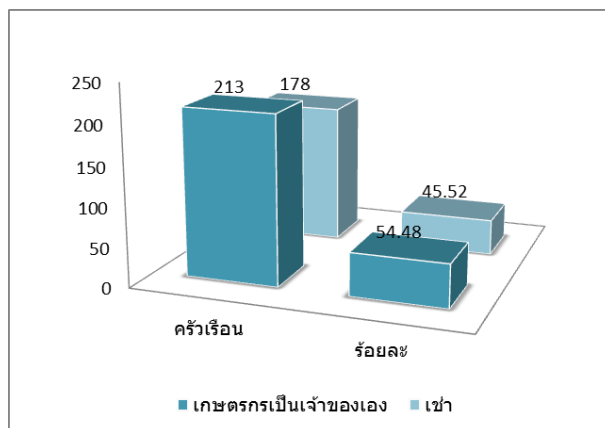
(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตำบลสนามชัย ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ส่วนใหญ่เกษตรกรเช่า จำนวน ๒๑๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔๘ รองลงมาคือเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๑๗๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕๒

ตารางที่ ๘ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๒๑๓	๕๔.๔๘
เช่า	๑๗๘	๔๕.๕๒
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๐	๐

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒)

ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

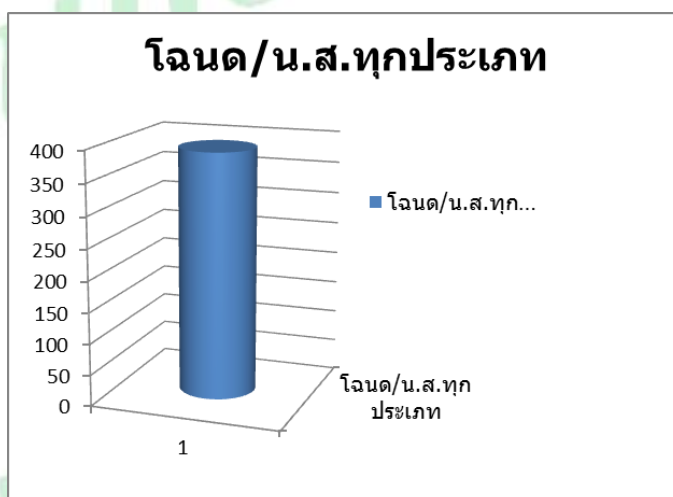
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของตนเอง)

ตำบลสนามชัย เกษตรกรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีการถือครองที่ดินแบบเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนดจำนวน ๓๙๑ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๙ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๓๙๑	-	-	-	๓๙๑

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒)

ภาพที่ ๑๒ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มี กลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑ กลุ่ม สมาชิก ๓๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑ แห่ง สมาชิก ๘ ราย

ตารางที่ ๑๐ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
สนามชัย	๑	๓๐	-	-	-	-	๑	๑๐	-	-	-	-
รวม	๑	๓๐	-	-	-	-	๑	๑๐	-	-	-	-

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย ๑ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๑๑ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศดปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศสสัตว์	ปกริพ	
สนามชัย	-	๑	๑	-	๑	-	-	-	-
รวม	-	๑	๑	-	๑	-	-	-	-

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๖ คน โดยมีเกษตรกรหมู่บ้าน จำนวนมากที่สุด จำนวน ๖ ราย รองลงมาคืออาสาสมัครหมอดิน ๔ ราย

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ชลประทาน	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
สนามชัย	-	-	๑	๑	๔	๖	-	-	-
รวม	-	-	-	๑	-	๔	-	-	-

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
สนามชัย	๑	นายเสน่ห์ บุญญสิทธิ	๗๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
รวม	๑	นายเสน่ห์ บุญญสิทธิ	๗๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ.๒๕๖๒

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศูนย์เครือข่าย)

ชื่อ : ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสนามชัย

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายคำณ ดวงจันทร์

บ้านเลขที่ ๘๘/๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

สถานการณ์ของพื้นที่ : ตำบลสนามชัยสภาพพื้นที่ มีลักษณะสภาพเป็นพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่ทั้งตำบลและมีพื้นที่ดอนเป็นบางส่วนดินมีคุณภาพดี ของพื้นที่ทั้งหมดรวมทั้งคลองส่งน้ำของชลประทานผ่านทุกหมู่บ้าน เกษตรกรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการเกษตร เช่น ข้าว ไม้ผลพืชผัก เกษตรกรเพิ่มรายได้โดยการปลูกพืชอื่นเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน

แนวทางการพัฒนา : ลดต้นทุนการผลิต และแปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างรายได้

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การลดต้นทุนการผลิต โดยการทำสารชีวภาพ ชีวภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การทำสารชีวภาพ ชีวภัณฑ์

๒. การลดต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๑๔ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลสนามชัย

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสนามชัย	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๒	สนามชัย	นายคำณ ดวงจันทร์	๐๘๙ ๙๑๑๖๘๒๗

๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน ตำบลสนามชัย มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๔ ชุด

กลุ่มชุดดินที่ ๓

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนน้ำกร่อย อาจพบชั้นดินเลนของตะกอนน้ำทะเลที่ไม่มี ศักยภาพก่อให้เกิดเป็นดินกรดก้ำมะถันภายในความลึก ๑๕๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง

สมบัติของดิน เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง สีดำหรือสีเทา ปฏิกริยาดิน เป็นกลางถึงเป็นด่าง เล็กน้อย (pH ๗.๐-๘.๐) ดินบนตอนล่างเป็นดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนสีเทาหรือสีเทาปนเขียวมะกอก มีจุดประสีน้ำตาลปนเขียวและสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นด่างปานกลาง (pH ๘.๐) ดินล่างตอนล่างเนื้อดินเป็นดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นด่างปานกลาง (pH ๘.๐) ในดินล่างลึก ลงไปจะพบดินเลนสีน้ำเงินมีปริมาณก้ำมะถันต่ำ จะพบรอย ภูไถ และผลึกยิปซัม

การใช้ประโยชน์ ทำนา ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

ปัญหา โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก บางพื้นที่อาจพบชั้นดินเลนที่มีเกลือสะสมอยู่ในดินล่าง และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตรหรือถึงชั้นดินเลน ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วมหรือมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าที่มีอายุน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วง

เจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๒

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก อาจพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารประกอบกำมะถันลึกกว่า ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

สมบัติของดิน ลักษณะและสมบัติของดิน เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินเหนียว สีเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลาง (pH ๖.๐) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียวมีสีเทา สีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาน้ำตาล มีจุดประสีแดงปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด (pH ๕.๕) และพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวที่ความลึก ๑๐๐-๑๕๐ ซม. จะพบผลึกของแร่ยิปซัมและรอยไถลระหว่างชั้นดินบนและดินล่าง ดินมีกำมะถัน สูงและปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH ๔.๕-๕.๐) ชุดดินที่คล้ายคลึงกัน ชุดดินมหาโพธิ์ ชุดดินบางเขน ชุดดินรังสิต ชุดดินองครักษ์ ชุดดินเสนา และ ชุดดินบางเลน ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ ดินเป็นกรดจัด ทำให้พืชไม่สามารถใช้แร่ธาตุที่มีอยู่ในดินตามธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟอสฟอรัส

การใช้ประโยชน์ ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ ทำนา ต้องแก้สภาพกรดของดินโดยใช้ปูนมาร์ล จะทำให้พืชใช้ธาตุอาหารในดินได้อย่างเต็มที่

ปัญหา ดินเป็นกรดจัดมาก ทำให้เกิดการตรึงธาตุอาหารและปลดปล่อยสารที่เป็นพิษต่อพืช โครงสร้างแน่นทึบดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก คุณภาพน้ำเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนแหล่งน้ำจืด และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ลดและควบคุมความเป็นกรดจัดมากของดินด้วยวัสดุปูน ๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลงปลูก ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านโสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว ไถกลบตอซังและทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ก่อนยกร่อง ควรแยกหน้าดินมาทับบนดินที่ขุดมาจากร่องคูน้ำ หว่านวัสดุปูน ๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ บนสันร่องและร่องคูน้ำ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับวัสดุปูน ๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ไว้ใช้ในช่วงที่พืชขาดน้ำ ล้างและควบคุมไม่ให้ดินเกิดการด่างเพิ่มขึ้น เมื่อดินเป็นกรดเพิ่มขึ้น หว่านด้วยวัสดุปูน ๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่

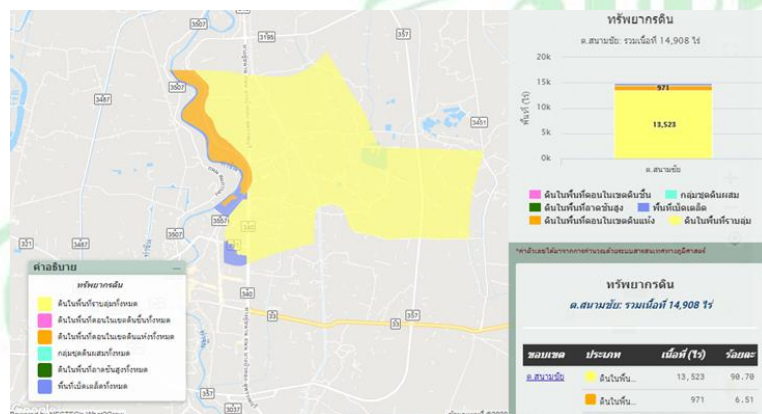
กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มีปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจมีน้ำท่วมขัง หรือไหลบ่าท่วมขังอย่างฉับพลันในระยะที่มีฝนตกหนัก

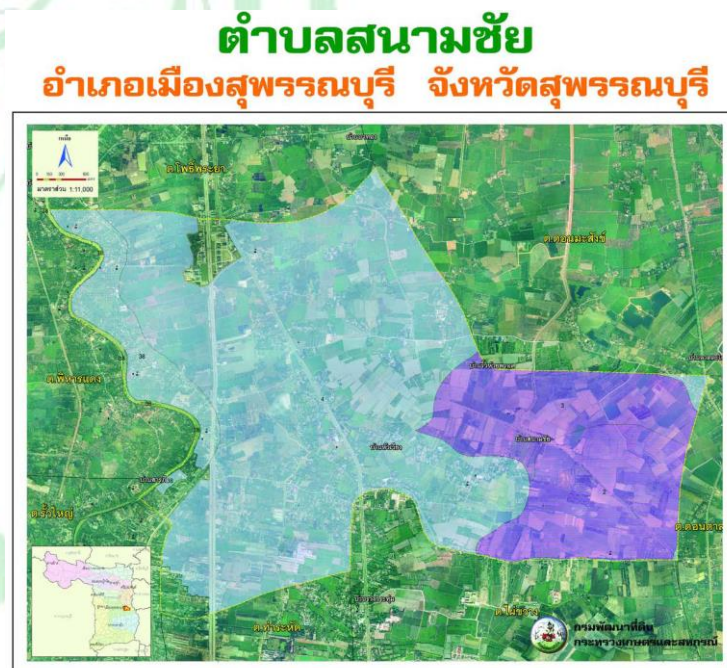
แนวทางการจัดการ ปุ๋ยพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพราง ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล เลือกพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงต่อการท่วมขังของน้ำ ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดิน ตำบลสนามชัย อำเภอสวรรคบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

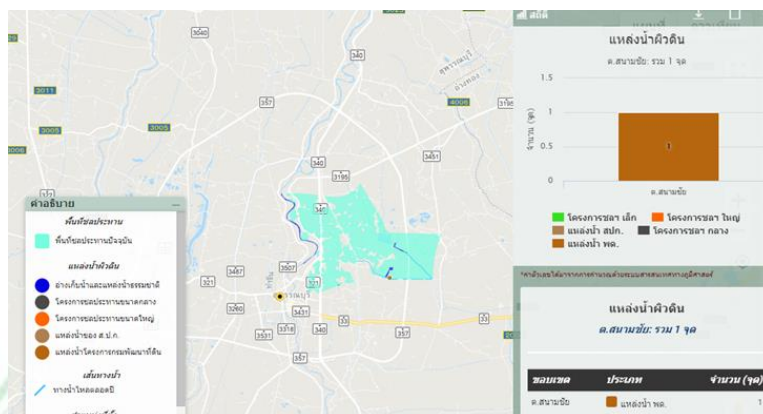
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดิน (ชุดดิน) ตำบลสนามชัย อำเภอสวรรคบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๒) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่อาศัยน้ำชลประทานในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๑๐๐ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

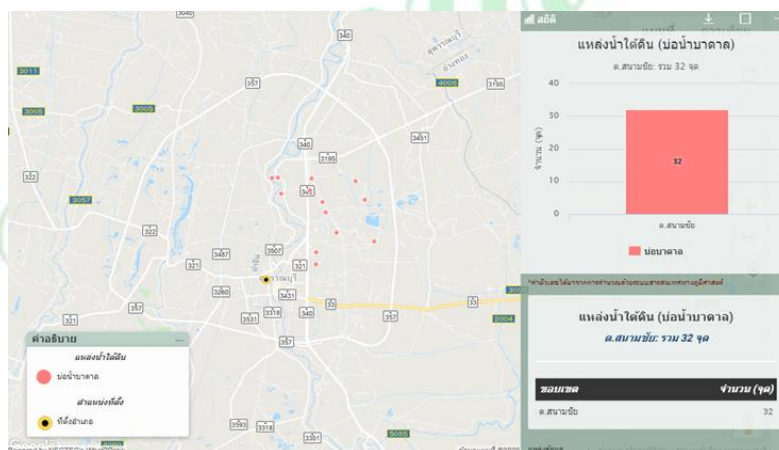
- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัด สุพรรณบุรี แยกย่อยได้ดังนี้

(ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (๒๕๕๘)

ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโพธิ์พระยา

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๒, กรมชลประทาน และ ส.ป.ก. พ.ศ. ๒๕๖๑)

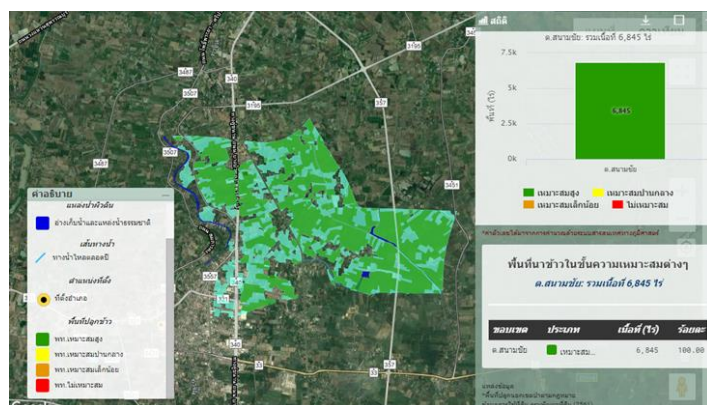
ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลสนามชัย มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ทั้งหมด จำนวน ๓,๘๒๓ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๖,๘๔๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ พื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๑)

ภาพที่ ๑๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว ตำบลสนามชัย

(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๓,๘๒๓ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๖ จำนวน ๑,๕๔๑ ไร่ รองลงมาคือหมู่ ๒ จำนวน ๗๐๙ ไร่ รองลงมาคือหมู่ ๕ จำนวน ๖๖๐ ไร่ และหมู่ที่ ๔ จำนวน ๑,๐๗๘ ไร่ ตามลำดับ

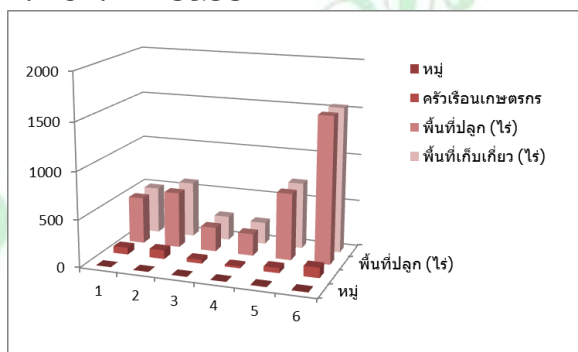
๒) ปริมาณการผลิต

ตำบลสนามชัย มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๓,๘๒๓ ไร่ ๑๗๑ ครัวเรือน

ตารางที่ ๑๕ แสดงปริมาณการปลูกข้าว ตำบลสนามชัย

หมู่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๗๓	๔๙๕	๔๙๕	๘๕๐	๔๒๐.๗๕
๒	๙๓	๗๐๙	๕๙๑	๘๕๐	๕๒๐.๓๕
๓	๔๑	๑๘๕	๒๕๗	๘๕๐	๒๒๘.๔๕
๔	๒๑	๒๓๓	๒๓๓	๘๕๐	๑๙๘.๐๕
๕	๕๔	๖๖๐	๗๐๖	๘๕๐	๖๐๐.๑
๖	๑๐๙	๑,๕๔๑	๑,๕๔๑	๘๕๐	๑๓๐๙.๘๕
รวม	๓๙๑	๓,๘๒๓	๓,๘๒๓	๘๕๐	๓๒๔๙.๕๕

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ.๒๕๖๒

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒)

ภาพที่ ๑๙ แสดงปริมาณการปลูกข้าวตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

การเตรียมดิน เกษตรกรมีการเตรียมดินโดยใช้รถไถเดินตาม หรือนั่งขับไถเดิน ๒ ครั้ง โดยไถตะกั่วไถไว้ประมาณ ๑๐ - ๑๕ วัน และทำการตีเทือกต่อไถไว้ ๓ - ๕ วัน เสร็จแล้วทำการหว่านข้าวที่เตรียมไว้

การใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวประมาณ ๙๐% ของครัวเรือน โดยมีวิธีการใส่ปุ๋ย ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐, ๔๖-๐-๐ อัตรา ๔๐ - ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ ผสมกันชนิดละ ๒๕ กิโลกรัม/ไร่ หลังจากหว่านข้าวแล้วประมาณ ๒๐ - ๓๐ วัน

- ครั้งที่ ๒ ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐, ๔๖-๐-๐ อัตรา ๔๐ - ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ ผสมกันชนิดละ ๒๕ กิโลกรัม/ไร่ หรือปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ อย่างเดียว (๕๐ กิโลกรัม/ไร่) ในช่วง ๓๐ - ๓๕ วันหลังจากหว่านปุ๋ยครั้งที่ ๑ หรือบางครั้งใส่โดยวิธีสังเกตอาการของต้นข้าว ใช้หว่านพรมไปทั่วแปลง การใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพมีประมาณ ๑๐%

การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ศัตรูพืชที่ระบาดประจำ คือ เพลี้ยไฟ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนห่อใบ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว หนอนกอ หนู แมลงบัว ฯลฯ โรคไหม้ของข้าว โรคจุด โรคใบสีส้ม ฯลฯ เกษตรกรมีการใช้สารเคมีประมาณ ๙๐%

การป้องกันกำจัดวัชพืช วัชพืชที่สำคัญที่พบมาก เช่น หญ้าข้าวนก หญ้าดอกขาว แห้วทรงกระเทียม หญ้าหนวดปลาชุก กก ต่าง ๆ มีมากทำให้ได้ผลผลิตต่ำ เกษตรกรมีการป้องกันกำจัดวัชพืชอยู่แล้วโดยใช้สารเคมีทั้งคุมและฆ่า แต่บางครั้งใช้ไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากมีปัญหาเรื่องน้ำหรือใช้ไม่ถูกอัตรา เวลาที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะไถฆ่าแมลง เพราะสะดวกรวดเร็ว ซึ่งเกษตรกรเริ่มมีการใช้สารชีวภาพ ชีวภัณฑ์ ตามกลุ่มแปลงใหญ่(๑) การใช้พันธุ์ดี

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี					←	→						
ข้าวนาปรัง	←	→									←	→

สัญลักษณ์

←→ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี พ.ศ.๒๕๖๒)

ตารางที่ ๑๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว ในตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี พ.ศ.๒๕๖๒)

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลสนามชัยมีต้นทุนการผลิตข้าว โดยพื้นที่ในเขตชลประทานมีต้นทุนการผลิตข้าว ๕,๘๑๕ บาท

ตารางที่ ๑๗ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๒ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

รายการ	ต้นทุนการผลิตข้าว/ไร่ (บาท)	
	นาปี	นาปรัง
ค่าเตรียมดิน (พร้อมหว่าน)	๕๐๐	๕๐๐
ค่าเมล็ดพันธุ์ (๓๐ กก. ไร่ ละ ๒๕ บาท)	๔๕๐	๔๕๐
ค่าสารเคมี	๑,๗๑๕	๑,๗๑๕
ค่าปุ๋ยเคมี	๘๗๕	๘๗๕
ค่าจ้างแรงงาน	๒๐๐	๒๐๐
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๘๐๐	๕๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๑๙๕	๑๙๕
ค่าขนส่ง	๘๐	๘๐
ค่าเช่าที่ดิน	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๘๐๐	๘๕๐
รวมต้นทุนการผลิต/ไร่(บาท)	๕,๘๑๕	๕,๕๑๕

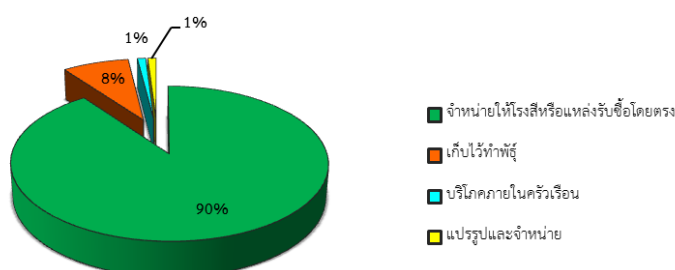
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี, พ.ศ. ๒๕๖๒)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

ตำบลสนามชัย ส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมขายสดให้กับโรงสี หรือจุดรับซื้อผลผลิต ประมาณร้อยละ ๙๐ รองลงมาคือเก็บไว้ใช้ทำพันธุ์เพื่อผลิตในฤดูกาลต่อไป ประมาณร้อยละ ๘ เก็บไว้บริโภคภายในครัวเรือน และแปรรูปจำหน่าย อย่างละประมาณร้อยละ ๑

(๑) วิธีการตลาด

หลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนหนึ่งนำไปจำหน่ายให้กับโรงสีโดยตรง บางส่วน เก็บไว้เป็นพันธุ์ข้าวในการปลูกข้าวในฤดูต่อไป บางส่วนเก็บไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน และหากเหลือเพียงพอที่จะแปรรูปจำหน่ายต่อไป

ภาพที่ ๒๐ แสดงวิธีการตลาดตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

ตำบลสนามชัย โรงสีขนาดกลาง ๑ แห่ง โรงสีขนาดเล็ก ๓ แห่ง

(๓) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลสนามชัย มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน ๑ ราย

ตารางที่ ๑๘ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายคำรณ ดวงจันทร์	๒	สนามชัย	เมืองสุพรรณบุรี	๒๕๖๒	ข้าว

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี พ.ศ.๒๕๖๓)

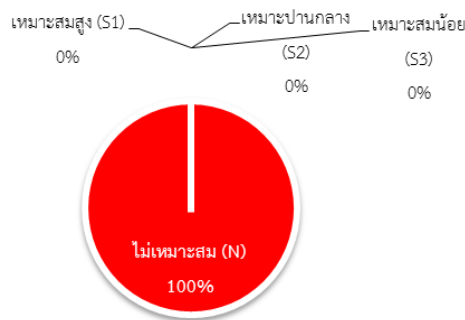
ชนิดสินค้าไม้ผล

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลสนามชัยชุดดินไม่เหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผล แต่ก็สามารถปลูกได้หากมีการจัดการดินและบำรุงรักษาดินที่ดี

ภาพที่ ๒๑ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผล ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

(๒) พื้นที่ปลูกไม้ผล

ตำบลสนามชัย มีพื้นที่ปลูกไม้ผล จำนวน ๒๔๘ ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๓ จำนวน ๑๕๐ ไร่ รองลงมาคือหมู่ ๒ จำนวน ๔๗ ไร่ และหมู่ ๑ จำนวน ๕๑ ไร่ ตามลำดับ

(๓) พื้นที่ปลูกไม้ผล ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบลสนามชัย มีพื้นที่ปลูกไม้ผล จำนวนทั้งหมด ๒๔๗ ไร่ แบ่งเป็น มะม่วง ๒๑๔ ไร่ ฝรั่ง ๑๐ ไร่ พุทรา ๒๓ ไร่

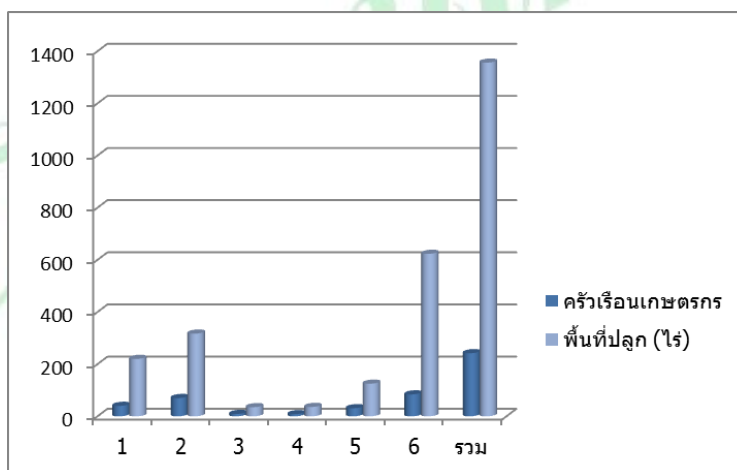
๒) ปริมาณการผลิต

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีพื้นที่การปลูกไม้ผล จำนวน ๑,๓๕๖ ไร่ ๒๔๒ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากอยู่ที่หมู่ ๖ จำนวน ๖๒๓ ไร่ ๘๔ ครัวเรือน รองลงมาคือ หมู่ ๒ จำนวน ๓๑๗ ไร่ ๗๐ ครัวเรือนและ หมู่ ๑ จำนวน ๒๒๐ ไร่ ๔๐ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๙ แสดงปริมาณการปลูกไม้ผล ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

หมู่	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๔๐	๒๒๐	๒๒๐	๒๒,๐๐๐	๑
๒	๗๐	๓๑๗	๓๑๗	๓๑๗,๐๐๐	๑
๓	๙	๓๕	๓๕	๓,๐๐๐	๑
๔	๘	๓๖	๓๖	๓,๐๐๐	๑
๕	๓๑	๑๒๕	๑๒๕	๑๒,๐๐๐	๑
๖	๘๔	๖๒๓	๖๒๓	๖๒,๐๐๐	๑
รวม	๒๔๒	๑,๓๕๖	๑,๓๕๖	๑๓๕,๐๐๐	๑

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๒

ภาพที่ ๒๒ แสดงปริมาณการปลูกไม้ผล ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

ตำบลสนามชัย ส่วนใหญ่ไม้ผล แบบยกร่องสวน เพื่อไม่ให้น้ำท่วมถึงโคนต้นได้ น้ำจากแหล่งธรรมชาติ และจากน้ำคลองชลประทาน นอกจากนี้ยังมีการ แต่งกิ่งการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลดโรค ลดแมลง การใช้สารบังคับการออกดอกนอกฤดู และการห่อผลร่วมด้วย

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในตำบลสนามชัย มีการปลูกไม้ผล ฤดูการปลูกไม้ผลปลูกได้ทั้งฤดูกาลเนื่องจากเป็นไม้ผลอายุยาว การเก็บเกี่ยวไม้ผลจะเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ ๓ ปีขึ้นไป ตามฤดูกาลจะเก็บเกี่ยวในเดือนมีนาคมถึงเมษายน ถ้านอกฤดูจะเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนธันวาคมถึงกุมภาพันธ์ โดยมีปฏิทินการเพาะปลูกไม้ผลในตำบลสนามชัย ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	หมู่
มะม่วง	←△→					←△→							๑-๖
ฝรั่ง			←▽→										๑-๖

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๓ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกไม้ผลในตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรีภาพที่ ๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี มีต้นทุนการผลิตไม้ผล เป็นเงิน ๑,๓๕๖ บาท/ไร่

ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตไม้ผลต่อไร่ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

รายการ	บาท/ไร่
ค่าเตรียมแปลงปลูก	๘,๐๐๐
ค่าต้นพันธุ์	๓,๐๐๐
ค่าสารเคมี	๙๐๐
ค่าปุ๋ยเคมี	๘๗๕
ค่าสารบังคับการออกดอก	๗๕๐
ค่าจ้างแรงงาน	๓๐๐
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๒๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๓๐๐
ค่าเช่าที่ดิน	๑,๐๐๐
รวมต้นทุนการผลิต/ไร่ (บาท)	๑๕,๓๒๕

ผลผลิตเฉลี่ย

๑ ต้น/ไร่

ราคาปัจจุบันตันละ

๒๐,๐๐๐ บาท

เป็นเงิน

๒๐,๐๐๐ บาท

หักต้นทุน

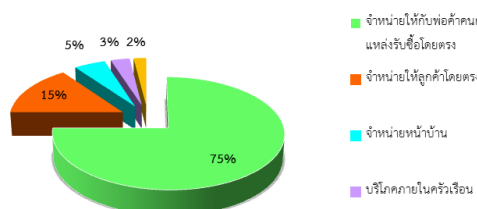
๑๕,๓๒๕ บาท

กำไร

๔,๖๗๕ บาท

(๑) วิธีการตลาด

โดยปกติเมื่อใกล้ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีพ่อค้าคนกลางมาที่หน้าสวนเพื่อตกลงราคาซื้อขาย หากเกษตรกรไม่ขายส่วนใหญ่ก็จะนำไปขายแหล่งรับซื้อโดยตรง เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง นอกจากนี้เกษตรกรบางรายปลูกจำนวนไม่มากเมื่อมีผลผลิตก็นำมาขายหน้าบ้าน และแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าและขายให้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน

ภาพที่ ๑๔ แสดงวิธีการตลาดไม้ผล ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

ตำบลสนามชัย ไม่มีจุดรับซื้อผลผลิตโดยตรง มีพ่อค้ากลางมารับซื้อผลผลิตหน้าสวนและเกษตรกรนำไปจำหน่ายให้กับจุดรับซื้อผลผลิตด้วยตนเอง หรือจำหน่ายหน้าบ้านให้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน

๓) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลสนามชัยไม่มีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านไม้ผล แต่มีองค์ความรู้ความชำนาญในการผลิตไม้ผล สามารถเป็นต้นแบบได้

ชนิดสินค้าผัก

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลสนามชัย มีชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชผัก ในพื้นที่ หมู่ที่ ๑, ๓ และพื้นที่ หมู่ที่ ๖ ดินมีความเหมาะสมแต่มีปัญหาการระบายน้ำไม่ดี มักมีน้ำแช่ขัง

ภาพที่ ๒๕ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่มีศักยภาพ) สำหรับปลูกพืชผัก ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี (ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๒)

(๒) พื้นที่ปลูกผัก

ตำบลสนามชัย มีพื้นที่ปลูกพืชผัก จำนวน ๒๑ ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๓ จำนวน ๑๒ ไร่ หมู่ ๑ จำนวน ๙ ไร่ หมู่ ๒ จำนวน ๓ ไร่ ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสม (S๑)

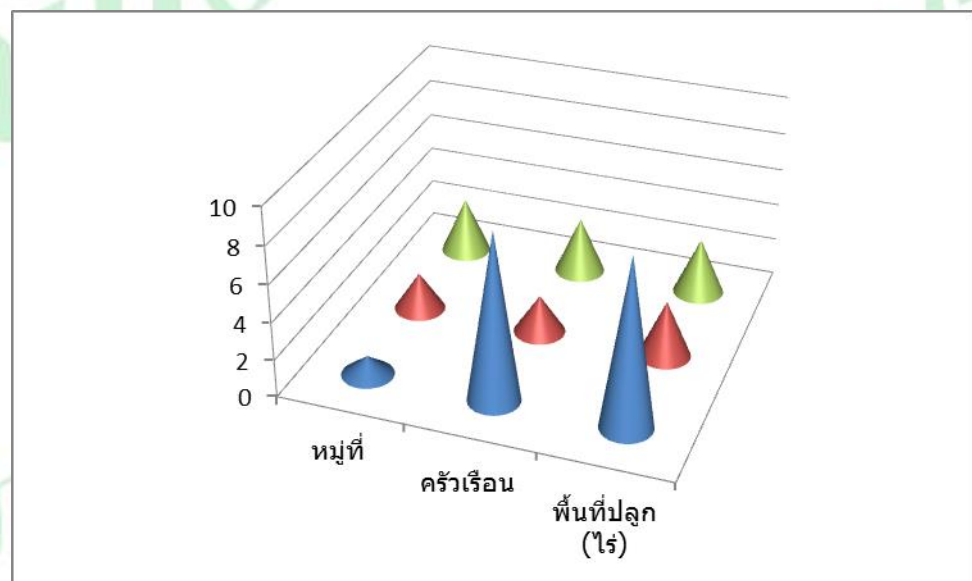
๒) ปริมาณการผลิต

ตำบลสนามชัย มีพื้นที่การปลูกพืชผักจำนวน ๒๑ ไร่ ๒๓ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ หมู่ ๓ จำนวน ๓ ครัวเรือน ๑๒ ไร่ และหมู่ ๑ จำนวน ๓ ครัวเรือน ๙ ไร่

ตารางที่ ๒๑ แสดงปริมาณการปลูกพืชผัก ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

หมู่ที่	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๖	๓	๙	๑.๙	๑.๗
๒	๒	๓	๓	๑.๙	๑.๗
๓	๑๒	๑๒	๓	๑.๙	๑.๗
	๐	๐	๐	๐	๐
	๐	๐	๐	๐	๐
	๓	๓	๐	๐	๐
รวม	๒๓	๒๑	๑๕	๑.๙	๑.๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๕๖๒

ภาพที่ ๒๖ แสดงปริมาณการปลูกพืชผัก ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต
มีเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกพืชผัก โดยเกษตรกรจะตลอดปี เกษตรกรนิยมปลูกหอม มะเขือยาว

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในตำบลสนามชัย มีการปลูกพืชผักได้ทั้งปี ส่วนใหญ่ปลูกในเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม การเก็บเกี่ยวพืชผักส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวได้ประมาณ ๑ - ๓ เดือน แล้วแต่ละชนิดพืช โดยมีปฏิทินการเพาะปลูกพืชผักในตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	หมู่
พืชผัก	←											→	๑-๓

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ตารางที่ ๒๒ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกพืชผัก ในตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลสนามชัย มีต้นทุนการผลิตพืชผักเป็นเงิน ๕,๙๗๕ บาท ต่อไร่

ตารางที่ ๒๓ แสดงต้นทุนการผลิตพืชผักต่อไร่
จังหวัดสุพรรณบุรี

รายการ	บาท
ค่าเตรียมแปลงปลูก	๖๐๐
ค่าเมล็ดพันธุ์	๘๐๐
ค่าสารเคมี	๕๐๐
ค่าปุ๋ยเคมี	๘๗๕
ค่าจ้างแรงงาน	๓๐๐
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๒๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๓๐๐
ค่าเช่า	๑๐๐๐
ค่าอุปกรณ์อื่นๆ	๑๐๐๐
รวม	๕,๙๗๕

ผลผลิตเฉลี่ย	๑.๙	ตัน/ไร่
ราคาปัจจุบันตันละ	๒๐,๐๐๐	บาท
เป็นเงิน	๑๐,๐๐๐	บาท
ต้นทุน	๕,๙๗๕	บาท
กำไร	๔,๐๒๕	บาท

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

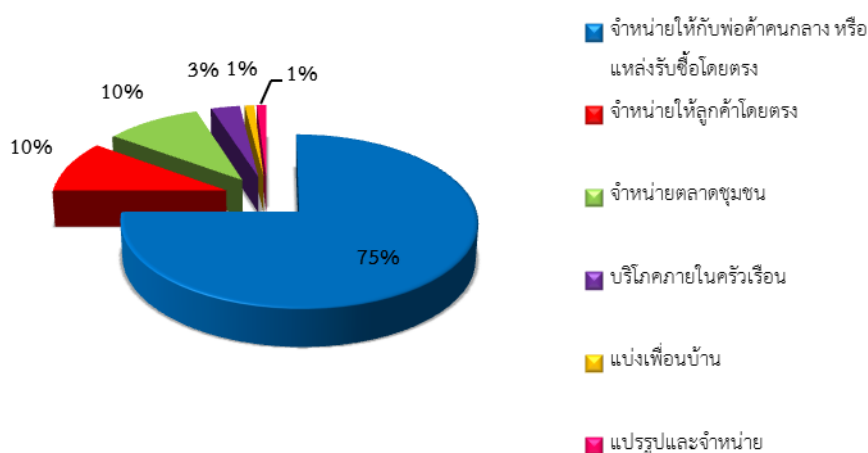
ตำบลสนามชัย เกษตรกรนิยมขายสดให้กับพ่อค้าคนกลาง หรือจุดรับซื้อผลผลิต ร้อยละ ๗๕ รองลงมาคือขายให้กับลูกค้าโดยตรง ร้อยละ ๑๐ และจำหน่ายในตลาดชุมชน ร้อยละ ๑๐ ตามลำดับ ที่เหลือจะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน ร้อยละ ๓ แบ่งเพื่อนบ้าน ร้อยละ ๑ และแปรรูปจำหน่าย ร้อยละ ๑

(๑) วิธีการตลาด

โดยปกติเมื่อใกล้ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีพ่อค้าคนกลางมาที่หน้าสวนเพื่อตกลงราคาซื้อขาย หากเกษตรกรไม่ขายส่วนใหญ่นำไปขายแหล่งรับซื้อโดยตรง เช่น ตลาดไท นอกจากนี้เกษตรกรบางรายปลูกจำนวนไม่มากเมื่อมีผลผลิตก็จะเก็บไว้บริโภคภายในครัวเรือน และแบ่งเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อยืดอายุเก็บรักษาผลผลิตอีกด้วย

ตลาดที่สำคัญ ได้แก่

- พ่อค้าคนกลาง ร้อยละ ๗๕
- ผู้บริโภคโดยตรง ร้อยละ ๑๐
- ตลาดชุมชน ร้อยละ ๑๐
- บริโภคในครัวเรือน ร้อยละ ๓
- แบ่งเพื่อนบ้าน ร้อยละ ๑
- แปรรูปและจำหน่าย ร้อยละ ๑

ภาพที่ ๒๗ แสดงวิธีการตลาดพืชผักของตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

ตำบลสนามชัย มีจุดรับซื้อผลผลิตที่เป็นพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิตหน้าสวนและเกษตรกรนำไปจำหน่ายให้กับจุดรับซื้อผลผลิตด้วยตนเอง หรือจำหน่ายในตลาดชุมชน

๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๔ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านพื้นที่และทรัพยากร ๑. ดินบางพื้นที่ยังขาดความอุดมสมบูรณ์ ๒. ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ๓. ในคลองส่งน้ำวัชพืชขึ้นปกคลุมหนาแน่น	- สภาพดินเสื่อมโทรมเนื่องจากปลูกพืชเป็นเวลานาน ทำให้ขาดความอุดมสมบูรณ์ - ในบางพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร	- ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน - ปลูกพืชปุ๋ยสด/พืชบำรุงดิน - ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียน - ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น การใช้ระบบน้ำหยด - สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเกี่ยวกับการสูบน้ำ การส่งน้ำ เข้าพื้นที่การเกษตร - สนับสนุนการกำจัดวัชพืชในแหล่งแหล่งน้ำ	ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน	เร่งด่วน เร่งด่วน
	- ในคลองส่งน้ำวัชพืชขึ้นปกคลุมหนาแน่นการส่งน้ำระบายน้ำไม่สะดวก วัชพืชแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว เช่น ผักตบชวา		ทุกหมู่บ้าน	เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด ๑. ข้าว	๑. ต้นทุนการผลิตสูง ๒. ราคาผลผลิตตกต่ำ	- ส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ - ให้ความรู้และส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร	ทุกหมู่บ้าน	เร่งด่วน

ตารางที่ ๒๔ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหา แนวทางการแก้ไข (ต่อ)

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด ๒. มะม่วง ๓. พืชผัก	- ต้นทุนการผลิตสูง - ขาดการรับรองมาตรฐาน - ต้นทุนการผลิตสูง - ขาดการรับรองมาตรฐาน	- ส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ - ให้ความรู้และส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร - ให้ความรู้ด้านมาตรฐานทางการเกษตร เช่น GAP - ส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ - ให้ความรู้และส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร - ให้ความรู้ด้านมาตรฐานทางการเกษตร เช่น GAP	ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน	เร่งด่วน เร่งด่วน
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑. ด้านเกษตรกร	- เกษตรกรส่วนใหญ่สูงอายุ - เกษตรกรขาดองค์ความรู้ และทักษะในการทำการเกษตร เช่น ใช้สารเคมีเกินความจำเป็น ไม่มีแผนการผลิต - เกษตรกรทำการเกษตรโดยขาดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ - สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการผลิตและการตลาด - สร้างความรู้ความเข้าใจรวมถึงส่งเสริมให้มีการนำใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการผลิต - สร้างความรู้ความเข้าใจรวมถึงส่งเสริมให้มีการผลิตตามกระบวนการ	ทุกหมู่บ้าน	เร่งด่วน

ตารางที่ ๒๔ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหา แนวทางการแก้ไข (ต่อ)

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑. ด้านเกษตรกร (ต่อ) ๒. ด้านการบริหารจัดการกลุ่มและองค์กร	- ไม่มีมาตรฐานการผลิต - การบริหารจัดการกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง	รับรองมาตรฐาน - ส่งเสริมให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	ทุกหมู่บ้าน	เร่งด่วน
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๑. การแปรรูป	- เกษตรกรยังขาดการแปรรูปผลผลิต	- สร้างความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการตลาด - พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	ทุกหมู่บ้าน	เร่งด่วน

๒.๒.๑ การจัดทำ TOWS Matrix

ตารางที่ ๒๕ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

TOWS matrix	จุดแข็ง (S : Strength) - สภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำเกษตร - การคมนาคมขนส่งสะดวก - มีเกษตรกรต้นแบบ มีองค์ความรู้ - เกษตรกรมีทักษะและประสบการณ์ในการทำเกษตร - ผู้นำท้องถิ่น/ท้องถิ่น อาสาสมัครเกษตร เข้มแข็ง	จุดอ่อน (W: Weakness) - เกษตรกร - เกษตรกรส่วนใหญ่สูงอายุ - เกษตรกรขาดการปรับปรุงบำรุงดิน - เกษตรกรไม่มีแผนการผลิต - เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม - ไม่มีมาตรฐานการผลิต - เกษตรกรใช้สารเคมีเกินความจำเป็น
TOWS matrix		จุดอ่อน (W: Weakness) - ต้นทุนการผลิตสูง - ส่วนใหญ่ทำเกษตรเชิงเดี่ยว - ขาดการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมการเกษตร - กลุ่มที่รวมกันแล้วขาดการทำกิจกรรมหรือที่การดำเนินกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง
O-โอกาส (O : Opportunity) - นโยบายและมาตรการภาครัฐที่สนับสนุนด้านการเกษตร - เกษตรกรสามารถมีโอกาสเข้าถึงสื่อและข่าวสารทางเทคโนโลยี - ใกล้แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร (ตลาดไท ตลาดเกษตรสุพรรณ) - มีระบบสารสนเทศครอบคลุมทุกพื้นที่และง่ายต่อการเข้าถึง - กระแสนิยมท่องเที่ยวเชิงเกษตร - ผู้บริโภคนิยมอาหารปลอดภัยเพิ่มขึ้น	S – O กลยุทธ์เชิงรุก - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (S₁S₂ S₃S₄S₅ O₁O₂O₃O₄O₅) - ส่งเสริมการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ (zoning) (S₁ O₁) - ส่งเสริมถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมลดต้นทุนการผลิต (S₁S₂ S₃S₄ O₁O₂O₃) - ส่งเสริมให้มีศูนย์กลางการผลิตสินค้าและแหล่งรวบรวมสินค้าเพื่อการจำหน่าย (S₁S₂S₃S₄S₅ O₁O₂O₃O₄O₅) - ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มองค์กรสถาบันเกษตรกร	W – O กลยุทธ์เชิงแก้ไข - พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการผลิตพืชอาหารปลอดภัย (W₁ O₁O₂) - ลดต้นทุนการผลิต (W₁W₂ O₁O₂) - สนับสนุนการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF) (W₁W₂ O₁O₂) - สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน (W₁W₂W₃ O₁O₂) - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน (W₁W₂ O₁O₂ O₃)
อุปสรรค (T : Treat) - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ราคาสินค้าเกษตรไม่คงที่ และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น - มีการแข่งขันทางการตลาดสูง - การเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ชุมชนเมือง ก่อให้เกิดค่าจ้างแรงงานสูง - ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายเกษตร - ภัยธรรมชาติ โรคและแมลงศัตรูพืช	S – T กลยุทธ์เชิงป้องกัน - ควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน (S₁S₂ S₃S₄ T₁T₂T₃T₄T₅) - พัฒนาเกษตรกรให้เป็น smart farmer และ smart farmer ต้นแบบ (S₁S₂ S₃S₄ T₁T₂T₃T₄T₅) - บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีในการวางแผนการผลิต - พัฒนาฐานข้อมูลด้านภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติ ให้ถูกต้องแม่นยำ - เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร	W – T กลยุทธ์เชิงรับ - สร้างการรับรู้ในเรื่องมาตรฐานสินค้า และความปลอดภัยของสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (W₁ T₁T₂T₃T₄T₅) - สร้างความเข้าใจให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม การวางแผนการผลิตและการตลาด (W₁W₂T₁T₂T₃T₄T₅) - สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลด้านการบริหารจัดการภัยธรรมชาติ (ระบบเตือนภัย) (W₁ T₅)

กำหนดกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- ๒) ส่งเสริมการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ (zoning)
- ๓) ส่งเสริมถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมลดต้นทุนการผลิต
- ๔) ส่งเสริมให้มีศูนย์กลางการผลิตสินค้าและแหล่งรวบรวมสินค้าเพื่อการจำหน่าย
- ๕) ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มองค์กร สถาบันเกษตรกร

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๑) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการผลิตพืชอาหารปลอดภัย
- ๒) ลดต้นทุนการผลิต
- ๓) สนับสนุนการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)
- ๔) สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน
- ๕) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

- ๑) ควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน
- ๒) พัฒนาเกษตรกรให้เป็น smart farmer และ smart farmer ต้นแบบ
- ๓) บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีในการวางแผนการผลิต
- ๔) พัฒนาฐานข้อมูลด้านภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติ ให้ถูกต้องแม่นยำ
- ๕) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๑) สร้างการรับรู้ในเรื่องมาตรฐานสินค้า และความปลอดภัยของสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- ๒) สร้างความเข้าใจให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม การวางแผนการผลิตและ
- ๓) สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลด้านการบริหารจัดการภัยธรรมชาติ (ระบบเตือนภัย)

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า

๓.๑.๑ ข้าว

- เป้าหมาย/เป้าประสงค์ เกษตรกรได้เรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตข้าวและการลดต้นทุนการผลิต พัฒนาการผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จัดทำแปลงสาธิต และสนับสนุนปัจจัยการผลิต
- กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวและให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP)
- โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อควบคุมศัตรูพืช

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ วิสาหกิจชุมชน

- เป้าหมาย/เป้าประสงค์ สนับสนุนกลไกการทำงานตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สามารถขับเคลื่อนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการของวิสาหกิจชุมชน
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน
- กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มองค์กร สถาบันเกษตรกร
- โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๓.๑ ทรัพยากรดิน

- เป้าหมาย/เป้าประสงค์ ส่งเสริมการใช้สารชีวภาพทดแทนเพื่อลดการเผาตอซังข้าว เกษตรกรได้เรียนรู้การผลิตสารชีวภาพอย่างถูกต้อง
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน
- กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างการรับรู้ในเรื่องมาตรฐานสินค้า และความปลอดภัยของสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- โครงการที่ ๑ การผลิตสารชีวภาพเพื่อลดการเผาตอซังข้าว

ตารางที่ ๒๖ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ประเภท/ ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ ดำเนินการ	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ(บาท)										ผู้รับผิดชอบ
						๒๕๖๑		๒๕๖๒		๒๕๖๓		๒๕๖๔		๒๕๖๕		
						งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	
พัฒนาการ ผลิตราย สินค้า - ข้าว	โครงการส่งเสริม การผลิตข้าวและให้ ได้คุณ ภาพ ตาม มาตรฐานสินค้า เกษตร (GAP)	๑. เพื่อพัฒนาระบบ การผลิตสินค้าเกษตร ให้ปลอดภัยได้ มาตรฐาน ๒. เพื่อให้สินค้าตรง ตามความต้องการของ ตลาดและผู้บริโภค	เก ษ ต ร ก ร ตำบลสนามชัย หมู่ ๑ - ๖ จำนวน ๑๐๐ ราย	ศพก. เครือข่าย ตำบลสนามชัย	๑.ประชาสัมพันธ์ โครงการ คัดเลือก พื้นที่ แล ะ เกษตรกรที่เข้า ร่วมโครงการ ๒. ประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของ โครงการ ๓. อบรมถ่ายทอด เทคโนโลยีให้แก่ เกษตรกร ๔. สรุปผลการ ดำเนินงาน และส่ง ใบสมัครเพื่อขอ การรับรองตาม ระบบมาตรฐาน (GAP) ๕. สรุปผลการ ด ำ เนิ น ง า น โครงการ	-	-	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	ศบกต. โพธิ์ พระยา
	โครงการส่งเสริมการใช้ สารชีว ภั ณ ฑ์ เพื่อ ควบคุมศัตรูพืช	๑. เพื่อส่งเสริมให้ เกษตรกรใช้สารชีวภั ณ ฑ์ ในการควบคุมศัตรูพืช ทดแทนการใช้สารเคมี ๒. เพื่อพัฒนาการผลิตให้ ปลอดภัยได้มาตรฐาน และ เป็ น มิ ต ร กับ สิ่งแวดล้อม	ตำบลสนามชัย หมู่ ๑ - ๖ จำนวน ๕๐ ราย	ศูน ย ั จ ั ด ก าร ศัตรูพืชชุมชน หมู่ ที่ ๑-๖ ตำบล สนามชัย	๑. ประชาสัมพันธ์ โครงการ ฯ ในที่ ป ระ ชุ ม ก ำ นั น ผู้ใหญ่บ้านและรับ สมัครเกษตรกร ผู้สนใจ ๒.จัดทำแผนการ ฝึกอบรม	-	-	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	

ตารางที่ ๒๖ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (ต่อ)

ประเภท/ ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ ดำเนินการ	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ(บาท)										ผู้รับผิดชอบ
						๒๕๖๑		๒๕๖๒		๒๕๖๓		๒๕๖๔		๒๕๖๕		
						งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	
พัฒนาการ ผลิตราย สินค้า - ข้าว	โครงการส่งเสริมการ ใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อ ควบคุมศัตรูพืช (ต่อ)				๓. ฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ การผลิตสารชีว ภัณฑ์ สาธิต การ ผลิตสารชีวภัณฑ์ ๔. สนับสนุน งบประมาณในการ ซื้อวัสดุอุปกรณ์ใน การทำสารชีว ภัณฑ์ ๕. สรุปผลการ ดำเนินงาน โครงการ	-	-	๕๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๕๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๕๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	๕๐ ราย	๕๐,๐๐๐ บาท	ศบกด. โพธิ์ พระยา
พัฒนา เกษตรกร / กลุ่ม/องค์กร	โครงการพัฒนา ศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	๑. เพื่อสนับสนุนกลไก การทำงานตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สามารถ ขับเคลื่อนการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ๒. เพื่อส่งเสริมการ ประเมินศักยภาพและ จัดทำแผนพัฒนากิจการ ของวิสาหกิจชุมชน	สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน ๓๐ ราย	วิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมผลิตข้าว พันธุ์ดี	๑. พิจารณา คัดเลือกวิสาหกิจ ชุมชน ๒. ประเมินศักยภาพ ๓. จัดกิจกรรม พัฒนา ๔. ประเมินศักยภาพ กิจการอีกครั้งเมื่อ สิ้นสุดกิจกรรม ๕. สนับสนุนด้าน ปัจจัยการผลิต	-	-	๓๐ ราย	๖๕,๐๐๐ บาท	๓๐ ราย	๖๕,๐๐๐ บาท	๓๐ ราย	๖๕,๐๐๐ บาท	๓๐ ราย	๖๕,๐๐๐ บาท	ศบกด. โพธิ์ พระยา

ตารางที่ ๒๖ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (ต่อ)

ประเภท/ ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ ดำเนินการ	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ(บาท)										ผู้รับผิดชอบ
						๒๕๖๑		๒๕๖๒		๒๕๖๓		๒๕๖๔		๒๕๖๕		
						งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	งาน	งบประมาณ	
พัฒนาพื้นที่ และ ทรัพยากร การเกษตร	โครงการการผลิต สารชีวภาพเพื่อลด การเผาตอซังข้าว	๑. เพื่อให้เกษตรกรได้ เรี ย น รู้ ก าร ผ ล ิต สารชีวภาพอย่างถูกต้อง ๒. เพื่อส่งเสริมการใช้ สารชีวภาพทดแทนเพื่อ ลดการเผาตอซังข้าว	๒๐ ราย	ศพก. เครือข่าย ตำบลสนามชัย	๑.ประชาสัมพันธ์ และชี้แจงโครงการ ๒.ประชุมและรับ สมัครเกษตรกรเข้า ร่วมโครงการ ๓.ฝึกอบรมและจัด กระบวนการเรียนรู้ (ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร) ๔.ติ ด ต าม แ ล ะ ประเมินผลการ ดำเนินงานตาม โครงการ	-	-	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐ บาท	ศบกต. โพธิ์ พระยา

ภาคผนวก

ชื่อโครงการ โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสนามชัย
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี

หลักการและเหตุผล

เกษตรกรในตำบลสนามชัยเป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญแห่งในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี แต่ที่ผ่านมาผลผลิตไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีสารเคมีตกค้าง มีศัตรูพืชและจุลินทรีย์ปนเปื้อน คุณภาพความปลอดภัยสินค้าเกษตรไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล เกษตรกรในฐานะผู้ผลิตยังไม่มีความรู้ทักษะความชำนาญในการผลิตที่มีการควบคุมและต้องปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการผลิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรให้ปลอดภัยได้มาตรฐาน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรให้ปลอดภัยได้มาตรฐาน
๒. เพื่อให้สินค้าตรงตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

เป้าหมาย

เกษตรกร ตำบลสนามชัย หมู่ ๑ – ๖ จำนวน ๑๐๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลสนามชัย หมู่ ๑ – ๖ จำนวน ๑๐๐ ราย

ระยะเวลา

เดือนตุลาคม ๒๕๖๒ – กันยายน ๒๕๖๕

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชาสัมพันธ์โครงการ คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
๒. ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ
๓. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร
๔. สรุปผลการดำเนินงาน และส่งใบสมัครเพื่อขอการรับรองตามระบบมาตรฐาน (GAP)
๕. สรุปผลการดำเนินงานโครงการ

วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชาสัมพันธ์โครงการ
๒. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
๓. ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ
๔. ทำทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการ
๕. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร
๖. ประเมินแปลงเกษตรกรเบื้องต้น ตามแบบฟอร์มการประเมินแปลงเบื้องต้น

๗. สรุปผลการดำเนินงาน และส่งใบสมัครเพื่อขอการรับรองตามระบบมาตรฐาน (GAP)

๘. สรุปผลการดำเนินงานโครงการ

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์/แผนการใช้เงิน

งบประมาณภายในวงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท (จำนวน ๒ วัน)

- ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ภายในวงเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท
- ค่าสมนาคุณวิทยากร ภายในวงเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

- เกษตรกรได้รับความรู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยได้การรับรองมาตรฐาน GAP
- เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยได้การรับรองมาตรฐาน GAP

ชื่อโครงการ โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อควบคุมศัตรูพืช

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสนามชัย
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี

หลักการและเหตุผล

ตำบลสนามชัย มีศักยภาพและความเหมาะสม สำหรับเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีการใช้สารเคมีควบคุมศัตรูพืชซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก แต่ทว่าการใช้สารเคมีควบคุมศัตรูพืชอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทำให้ศัตรูพืชเกิดความต้านทานและระบาดรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรต้องเพิ่มความถี่และความเข้มข้นของสารเคมีควบคุมศัตรูพืชมากขึ้นทุกปี เป็นอันตรายโดยตรงต่อเกษตรกรผู้ใช้ นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างอยู่ในผลผลิต ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค และที่สำคัญพิษของสารเคมีควบคุมศัตรูพืชทำให้สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในธรรมชาติได้รับความกระทบกระเทือน ระบบนิเวศขาดความสมดุล สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งสวนทางกับแนวโน้มของผู้บริโภคหรือทิศทางของกระแสโลกในปัจจุบันที่หันมาให้ความสำคัญต่อกระบวนการผลิตและผลผลิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยสิ้นเชิง

จากปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวทางที่จะพัฒนาให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีควบคุมศัตรูพืชลง โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืชทดแทน เพื่อปรับระบบการผลิตข้าวให้มีความปลอดภัย ได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้สารชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช เป็นกลไกการใช้สิ่งมีชีวิตทำลายศัตรูพืช ซึ่งมีความจำเพาะเจาะจงต่อศัตรูพืชชนิดนั้น ๆ ไม่ทำลายสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระบบนิเวศ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
๒. เพื่อพัฒนาการผลิตผลไม่ให้ปลอดภัยได้มาตรฐาน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

เกษตรกร ตำบลสนามชัย หมู่ ๑ – ๖ จำนวน ๕๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมู่ที่ ๑ -๖ ตำบลสนามชัย

ระยะเวลา

เดือนตุลาคม ๒๕๖๒ – กันยายน ๒๕๖๕

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชาสัมพันธ์โครงการ
๒. จัดทำแผนการฝึกอบรม
๓. สนับสนุนงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำสารชีวภัณฑ์

วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ในที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านและรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจ
๒. จัดทำแผนการฝึกอบรม โดยกำหนดจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้การผลิตสารชีวภัณฑ์ สาธิตการผลิตสารชีวภัณฑ์ จำนวน ๑ วัน

๓. สนับสนุนงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำสารชีวภัณฑ์

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์/แผนการใช้เงิน

งบประมาณภายในวงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

- ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ภายในวงเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าสมนาคุณวิทยากร ภายในวงเงิน ๕,๐๐๐ บาท
- สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ภายในวงเงิน ๓๕,๐๐๐ บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

- เกษตรกรที่มีความรู้และทักษะในการผลิตสารชีวภัณฑ์
- เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต
- ผลผลิตปลอดภัยจากสารเคมี
- รักษาสมดุลของธรรมชาติ

ชื่อโครงการ โครงการพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสนามชัย
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นกฎหมายที่ให้การสนับสนุนการประกอบกิจการของเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยส่งเสริมให้ชุมชนนำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นสินค้าและบริการที่เป็นเอกลักษณ์ โดยสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันประกอบกิจการในลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะสร้างงาน สร้างรายได้และทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ รวมถึงเป็นรากฐานในการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจของประเทศ การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมีขั้นตอนและกลไกการดำเนินงานที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ การรับรองสถานภาพวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน และการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการทำหน้าที่นายทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามภารกิจที่เกี่ยวข้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร

โดยวิสาหกิจชุมชนมีความแตกต่างกันทั้งประเภทการประกอบกิจการและศักยภาพของกิจการ การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจึงต้องใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่เข้มแข็ง ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรที่ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุไม่เพียงทำให้กรมส่งเสริมการเกษตรเกิดการหมุนเวียนอัตราากำลังทำให้มีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องมีการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินด้านส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนเองก็ประสบกับปัญหาสมาชิกที่ดำเนินงานมีอายุสูงขึ้นและไม่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องหาบุคลากรรุ่นใหม่เข้ามาดำเนินกิจการต่อ ซึ่งอาจรวมไปถึงการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรม
๒. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวให้มีความมั่นคง
๓. เพื่อพัฒนาการผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน
๔. เพื่อให้กลุ่มเมล็ดข้าวพันธุ์ดีเป็นพื้นฐานในผลิตเมล็ดข้าวในรุ่นถัดไป

เป้าหมายที่จะดำเนินการ

วิสาหกิจสนามชัยรักสุขภาพ หมู่ที่ ๕ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
สมาชิก ๕๒ ราย

วิเคราะห์ศักยภาพ

๑.สิ่งที่มี

- ๑.๑ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดปลูกข้าวเป็นหลัก
- ๑.๒ เกษตรกรมีประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในการปลูกข้าว

๑.๓ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบางรายมีต้นทุนการผลิตข้าวลดลงจากเดิม จึงมีการปฏิบัติตาม กระบวนการเรียนรู้ที่หน่วยงานเข้ามาถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการลดต้นทุน เช่น การผลิตและการใช้สารชีว ภัณฑ์ แมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติ การสำรวจและการวินิจฉัยโรคและแมลง

๑.๔ พื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในระบบชลประทาน

๒. สิ่งที่ขาดและสามารถจัดหาได้เอง

๒.๑ การดำเนินงานของคณะกรรมการยังมีบทบาทไม่ชัดเจน

๒.๒ การกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ขาดการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร

๓. สิ่งที่ขาดและต้องการการส่งเสริมและสนับสนุน

๓.๑ การพัฒนาการผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

๓.๒ การพัฒนาความรู้ด้านการจัดการการตลาด

การบริหารจัดการ

๑. ด้านการบริหารสมาชิก (ระยะเวลาดำเนินการ เมษายน ๒๕๖๓)

๑.๑ กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการและสมาชิกให้ชัดเจนเป็นลาย ลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ

- การเลือกตั้งประธาน คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดเป็นวาระ ๒ ปี ซึ่ง การเลือกตั้งคณะกรรมการ สามารถพิจารณาจากความเหมาะสม ความชำนาญ ประสบการณ์

- กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและ ประกาศอย่างเป็นทางการ

- ชี้แจงบทบาท อำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบให้สมาชิกทราบ เพื่อให้เกิดการรับรู้และ ปฏิบัติตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายและประสานงานได้อย่างถูกต้อง

๑.๒ กำหนดเป้าหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับขององค์กรเป็นลายลักษณ์อักษร

- เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

- เพื่อให้สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

- เพื่อให้การดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยสามารถแบ่งกฎ ระเบียบ ออกเป็นด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านบัญชีและการเงิน เป็นต้น และมีการติดประกาศตามความเหมาะสม ส่งผลให้การผลิตสินค้าของวิสาหกิจ ชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ด้านการบริหารทุน (ระยะเวลาดำเนินการ พฤษภาคม – กรกฎาคม ๒๕๖๓)

๒.๑ ระดมทุนในลักษณะการถือหุ้น

- เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเป็นเจ้าของร่วมกัน

- เพื่อให้มีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินกิจกรรม

วิสาหกิจชุมชน กำหนดกติกา/หลักเกณฑ์ในการถือหุ้น ซึ่งต้องกำหนดเพดานหุ้นให้ชัดเจน ต้องกำหนด รายละเอียดให้ชัดเจน เช่น ราคาหุ้น จำนวนการถือหุ้น การจ่ายผลตอบแทน เป็นต้น และต้องมีการชี้แจงให้ สมาชิกได้รับทราบและทำความเข้าใจ ตลอดจนจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน

๓. ด้านวัตถุดิบและการผลิต (ระยะเวลาดำเนินการ มิถุนายน ๒๕๖๓)

๓.๑ จัดกระบวนการเรียนรู้และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สมาชิก ในประเด็นเทคโนโลยี การผลิตที่เหมาะสมโดยมุ่งเน้นการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และการผลิตให้ได้มาตรฐาน (GAP)

๓.๒ ส่งเสริมการซื้อการรับรองมาตรฐาน (GAP) ให้แก่สมาชิก โดยชี้แจงทำความเข้าใจให้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการทำการแบบเกษตรปลอดภัย ให้ความรู้เกี่ยวมาตรฐาน (GAP)

๔. ด้านการบริหารการตลาด (ระยะเวลาดำเนินการ กรกฎาคม ๒๕๖๓)

๔.๑ จัดกระบวนการเรียนรู้และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สมาชิก ด้านการจัดการการตลาด

๔.๒ จัดทำแผนธุรกิจ โดยมีการวางแผนในด้านต่าง ๆ และมีการทบทวนแผนการดำเนินการเป็นระยะ เพื่อเป็นเป้าหมายในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำเสนอและขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและแหล่งเงินทุน

สถานที่ดำเนินการ

วิสาหกิจชุมชน หมู่ที่ ๕ ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ระยะเวลา

ตุลาคม ๒๕๖๒ – กันยายน ๒๕๖๖

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์/แผนการใช้เงิน

งบประมาณภายในวงเงิน ๖๕,๐๐๐ บาท

- การอบรมถ่ายทอดความรู้
 - ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ภายในวงเงิน ๘,๐๐๐ บาท
 - ค่าสมนาคุณวิทยากร ภายในวงเงิน ๕,๐๐๐ บาท
 - สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ภายในวงเงิน ๒,๐๐๐ บาท
- ขอรับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต ดังนี้

๑) เมล็ดพันธุ์ข้าว (พันธุ์หลัก) ปทุมธานี ๑ จำนวน ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ๆ ละ ๒๗ บาท เป็นเงิน ๒๗,๐๐๐ บาท

๒) เมล็ดพันธุ์ข้าว (พันธุ์หลัก) กข ๕๗ จำนวน ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ๆ ละ ๒๓ บาท เป็นเงิน ๒๓,๐๐๐ บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

ผลผลิต (Output)

๑. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน
๒. วิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนกลไกการทำงานตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สามารถขับเคลื่อนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลลัพธ์ (Outcome)

๑. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนสามารถแผนพัฒนากิจการไปใช้พัฒนากิจการไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖๕
๒. วิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนกลไกการทำงานตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สามารถขับเคลื่อนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ ๘๐

ตัวชี้วัด

๑. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนได้ ๕๒ ราย

ชื่อโครงการ โครงการการผลิตสารชีวภาพเพื่อลดการเผาต่อซังข้าว

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลสนามชัย
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี

หลักการและเหตุผล

เกษตรกรตำบลสนามชัยทำการเกษตรเคมีมากกว่าใช้รูปแบบตามธรรมชาติ การใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อการเกษตรประเทศไทยมีแนวโน้มมากขึ้นแต่กำลังความสามารถในการผลิตปุ๋ยเคมีเพื่อการเกษตรของประเทศไทยนั้นไม่เพียงพอจึงจำเป็นต้องนำเข้าปุ๋ยเคมีจากต่างประเทศทำให้ประเทศไทยเสียดุลการค้า การใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากแทนธาตุอาหารที่เป็นอินทรีย์วัตถุและการใช้สารเคมีฆ่าแมลงแทนสมุนไพร เพื่อการกำจัดศัตรูพืชก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น

๑. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น เกิดจากสารปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำและดินทำให้ระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตเสียไป

๒. ปัญหาต่อความปลอดภัยสุขภาพของเกษตรกรซึ่งจะส่งผลให้สุขภาพชีวิตของเกษตรกรต่ำลงเนื่องจากได้รับสารเคมีเข้าไปในร่างกายมากๆ ตลอดจนปัญหาการตกค้างของสารเคมี ผลิตผลทางการเกษตร ส่งผลให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค

ในขณะที่การใช้ปุ๋ยและสารเคมีส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นประจวบกับมีการรณรงค์ให้เกษตรกรหันมาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม คุณภาพของพืชผักและใส่ใจผู้บริโภคมากขึ้น ปัจจุบัน เกษตรกรมีความสนใจการเกษตรแบบธรรมชาติและหรือเกษตรยั่งยืนกันมากขึ้น จึงใช้สิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว มาทดลองและประยุกต์ให้เป็นประโยชน์มากขึ้น การเกษตรแบบธรรมชาติโดยใช้เทคนิคทางด้านจุลินทรีย์ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือในธรรมชาตินี้ เป็นภูมิปัญญาที่ได้พัฒนาในหลายประเทศ เช่น เกาหลี ไทย เป็นต้น จนได้น้ำหมักชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง น้ำหมักชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพหรือปุ๋ยน้ำชีวภาพ แล้วแต่จะเรียกซึ่งมีความหมายเหมือนกัน

จึงมีแนวความคิดที่จะนำวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตร เช่น สับปะรด และกากน้ำตาล นำมาผลิตเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ ดังนั้นการเอา จุลินทรีย์ ช่วยในการเร่งปฏิกิริยาการย่อยสลายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เหลือใช้ให้เป็นปุ๋ยชีวภาพเพื่อทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิตการเกษตรลดการนำเข้าปุ๋ยเคมีจากต่างประเทศที่มีราคาสูง ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาต่อสุขภาพต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้การผลิตสารชีวภาพอย่างถูกต้อง
๒. เพื่อส่งเสริมการใช้สารชีวภาพทดแทนเพื่อลดการเผาต่อซังข้าว

เป้าหมาย

ศพก. เครือข่าย ตำบลสนามชัย เกษตรกรจำนวน ๒๐ ราย

ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒ – กันยายน ๒๕๖๒ (๔ ปี)

พื้นที่ดำเนินการ

ศพก. เครือข่ายตำบลสนามชัย

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชาสัมพันธ์โครงการ
๒. จัดทำแผนการฝึกอบรม

วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ในที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านและรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจ
๒. จัดทำแผนการฝึกอบรม โดยกำหนดจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้
๓. สนับสนุนงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำสารชีวภัณฑ์
๓. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์/แผนการใช้เงิน

งบประมาณภายในวงเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท

- ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ภายในวงเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าสมนาคุณวิทยากร ภายในวงเงิน ๕,๐๐๐ บาท
- สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในกาสาธิต ภายในวงเงิน ๕,๐๐๐ บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

๑. เกษตรกรที่มีความรู้และทักษะในการผลิตสารชีวภาพ จำนวน ๒๐ ราย
๒. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถลดการเผาต่อชั่งลง ร้อยละ ๕๐